

Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur – ISAK
LiU Norrköping

Dåtiden i nutiden för framtiden

- En studie om Söderköping stads kulturarvsturism och kulturarv som resurs.

Charlotte Jörgenson

Kandidatuppsats från programmet Kultur, samhälle, mediegestaltning

Linköpings universitet

Linköpings universitet, LiU Norrköping, 601 74 NORRKÖPING

Linköpings universitet

ISAK-Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur

ISRN: LIU-ISAK/KSM-G- -14/21- -SE

Handledare: Michael Godhe

Nyckelord: Söderköping, kulturarv, turism, kulturarvsturism, kulturturism, globalisering

Sammanfattning

Syftet med min uppsats är att analysera dels vad som lyfts fram av Söderköpings kommun som kulturarv i småstaden Söderköping, dels hur Söderköpings kommun förhåller sig till kulturarvet. Ett ytterligare syfte är att analysera Söderköpings aktuella kulturarvsprogram för perioden 2014-2016 samt göra intervjuer med betydelsefulla personer som arbetar inom området.

”Istället för att enbart blicka framåt kanske vi bör titta i backspegeln för att hämta inspiration och kunskap.” (*Thomas Blom turismens historia & utveckling.*) Hur ska vi förmedla dåtidens historia idag? Utifrån globaliseringens samhälle är det idag svårare att definiera vad begreppet kulturarv betyder samt att finna känslor som tillhörighet, identitet och hemkänsla. Kulturarvet är den centrala delen som skapar relation mellan platsen, den lokala identiteten och mellan samtidens människor.

Kulturarvet kan idag ses som en resurs och produkt som samhället kan använda i näringsverksamhet. Det är kulturarvet som genererar kunskap om vår dåtid för att förstå vår samtid och som sedan kan förankras och bevaras inför framtiden. Medeltidsstaden Söderköping var en gång i tiden en central mötesplats genom in- och utrikeshandel. Idag är medeltidsstaden en idyll bestående av unika kulturarv samt historia som Söderköping satsar på genom exempelvis gestaltningar i stadsmiljön. Söderköpings kulturarv och historia finns under dina fötter, var du än sätter dina fotsteg när du besöker staden.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Problembakgrund/Problemformulering.....	5
1.2. Syfte och frågeställningar	6
1.3. Disposition.....	6
2. Bakgrund	7
2.1. Söderköpings historia - en levande port till medeltiden	7
2.2. Söderköping - en tidsmaskin	7
2.3. Göta kanal	8
3. Metod och urval	9
3.1. Avgränsningar	11
3.2. Kvalitativ forskningsmetod	11
3.3. Intervjuer	12
3.4. Intervjuade personer	13
3.5. Kort forskningsbakgrund	14
4. Teoretiska utgångspunkter	14
4.1. Tidigare forskning.....	14
4.1.1 Kulturarv som resurs.....	17
4.2. Teoretiska perspektiv.....	19
4.3. Teoretiska begrepp.....	20
4.3.1. Kulturarv.....	20
4.3.2. Turism.....	21
4.3.3. Kulturturism	23
4.3.4. Kulturarvsturism	24
5. Analys / Resultat	25
5.1. Storstad till unik småstad.....	25
5.2. Kulturarvsprogram.....	25
5.3. Medeltidscentrum	26
5.4. Kulturturism	26
5.6. Den idylliska lilla staden.....	28
5.7. Gestaltningar i stadsmiljön	30
5.7.1 Varför inget museum?	32
5.8. Söderköpings resurser inom turism.....	33
5.9. Göta kanals betydelse	33
5.10. S:t Ragnhilds Gille	34
5.11. Dick Harrison	36
6. Diskussion	38
6.1. Vidare diskussion	42
Källförteckning	45
Offentligt tryck	45
Litteratur	45
Elektroniska källor	47
Intervjuer	48

1. Inledning

1.1. Problembakgrund/Problemformulering

Staden Söderköping är idag i nutiden en turistmagnet till småstadsidyll med en bevarad historia. Söderköping stads unika historia och identitet gestaltas med båtarna som flyter fram på Göta kanal längs med Ramunderbergets stolta historia. Ytterligare när kyrkklockorna klingar, med kanalbåten som tutar, eller till medeltidshelgens bravader. Historien och kulturen finns med stora vingslag i strosande på kullerstenar mellan gränderna bredvid de små bevarande butikerna samt med de pittoreska husen. Den historiska upplevelsen för turisten i Söderköpings stad går inte att förbise, den finns där framför dina ögon och under dina fötter.

Kan vi då tala om vår historia idag? Enligt arkeologen Jonas Grunberg från Göteborgs universitet förändras och aktiveras sättet hur vi använder oss av historia idag på grund av globaliseringen i samhället. Grundberg menar att kulturarvet och historia blir en del av ekonomin i vårt samhälle som sedan genererar turism och platsmarknadsföring.¹ Vidare menar även historikern Peter Aronsson att traditioner och platser blir kulturarv och som då skapar identitet och varumärke.² Detta leder vidare till att de nationella identiteterna stärks.³ Av detta drar jag slutsatsen att kulturarv blir en resurs för såväl ett globaliserat samhälle som på regionala nivåer.

Frågor som uppkommer, enligt mig, i sammanhanget av kulturarv och globaliseringens samhälle är vad som lyfts fram av Söderköpings kommun som kulturarv och på vilket sätt en kommun som Söderköping förhåller sig till bevarandet av kulturarv idag? Påverkar globaliseringen resonemanget kring kulturarvet idag? En annan fråga som uppkommer är i vilken mån kulturarvet används som resurs i Söderköping.

---

¹ https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/16123/2/gupea_2077_16123_2.txt (Hämtad 2014-10-19)

² Aronsson, Peter, "Historiebrukens ekologi" i Jonsson, Leif (red.). *Astrid Lindgrens världar i Vimmerby: en studie om kulturarv och samhällsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2010, s. 111.

³ Alzén, Annika, "Reservera eller kultivera" i Anshelm, Jonas (red.), *Modernisering och kulturarv*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Höör, 1993 s. 125.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att analysera Söderköpings stads kulturarv utifrån Söderköpings kulturarvsprogram samt genom intervjuer med personer som besitter kunskap inom området. Ett annat syfte är att analysera målsättningar för kulturarvet i Söderköping och hur det används som resurs. Ett ytterligare syfte med uppsatsen är att analysera hur kulturarv förmedlas, gestaltas och genererar till spridning av kunskap om det lokala, samt hur Söderköping kan utvecklas inom området.

Frågeställningar som utgår från syftet är:

- Vad lyfts fram av Söderköpings kommun som kulturarv?
- På vilket sätt förhåller sig Söderköpings kommun till kulturarvet?
- Hur används kulturarv som resurs i Söderköping?
- Hur förmedlas kulturarv i Söderköping?

1.3. Disposition

Framställningens inledande avsnitt innehåller en beskrivning av uppsatsens ämne ”kulturarv” följt av en precisering av uppsatsens forskningsfält i form av Söderköpings stads kulturarvsturism respektive Söderköpings kulturarv. I första avsnittet behandlas för ämnet relevant beskrivning av Söderköpings respektive Göta kanals historia. I andra avsnittet redogörs vidare för vald metod och urval samt tillämpad kvalitativ forskningsmetod. I uppsatsens tredje avsnitt redogör jag för vilken tidigare forskning som finns inom ramen för ämnet kulturarv. I tredje avsnittet beskriver jag även begreppet globalisering och dess övergripande inverkan på ämnet kulturarv. I tredje avsnittet återges även en beskrivning av kulturarv som resurs. Slutligen innehåller tredje avsnittet beskrivningar om, för framställningen, centrala begrepp såsom: kulturarv, turism, kulturturism och kulturarvsturism. I det fjärde avsnittet presenteras och diskuteras analysen och resultatet utifrån tematisering, av vad jag kommit fram till ifråga om Söderköpings kulturarvsprogram samt genomförda intervjuer. Uppsatsen avslutas med en diskussion med återkoppling till uppsatsens syfte och frågeställningar.

2. Bakgrund

2.1. Söderköpings historia - en levande port till medeltiden

Söderköping är en gammal stad med säregna kulturhistoriska minnen⁴ och idag med 14 284 invånare (2014)⁵. Söderköping var under medeltiden en central punkt av landet varifrån livlig handel och marknader pågick intill Storån vilket under nämnda tid var segelbar.⁶ Söderköping var en viktig del av medeltidens globaliserande samhälle genom in- och utrikeshandel. Söderköping var en internationell stad där även kungligheter kröntes, lagar skrevs och riksdagar hölls.⁷ Medeltidsstaden bestod av bebyggelse som jämfört med idag låg tätare med fler gränder. Staden hade kungsgård, fyra kyrkor, kloster, helgandehus, hospital, själahus, flera kapell, skolor och badhus⁸. Den bestod vidare av stadsgårdar med bostadshus, salubodar, verkstäder, stall, uthus och ladugård.⁹ Till följd av att det andliga livet var viktigt under medeltiden var kyrkan och kloster central del av spridning av nyheter mellan invånarna.¹⁰ Hela innerstaden i Söderköping räknas som en fornlämning av riksintresse.¹¹

2.2. Söderköping - en tidsmaskin

Söderköpings förflutna fick stå i centrum när arkeologerna på 1960-talet kallades in för att gräva. Husen i Söderköping hade inte tidigare stått huller om buller utan de hade istället en organiserad stadsplan om hur kvarteren skulle se ut. Lämningarna var så tydliga att arkeologerna kunde se generationernas aktiviteter från 1200-talet till 1500-talet.¹² I de fyra meter tjocka kulturlagren under Söderköpings markyta kan vi enligt Dick Harrison bokstavligen talat följa det förflutnas historia och liv. ”Vi kan förflytta oss tillbaka i sekler och göra oss bekanta med hantverkare, köpmän och bönder som levt i samma stad. Vi kan även upptäcka lämningar efter föremål som redskap, skattgömmor, klädesplagg, sopor och vägbeläggningar.”¹³

---

⁴ Anelid, Per S., *Söderköping - En vandring i ord och bild*, Ringqvist, Söderköping, 1996, s. 3.

⁵ Söderköping, <http://www.soderkoping.se/nyheter/invanare/> (Hämtad 2014-11-03)

⁶ Anelid, Per S., *Söderköping - En vandring i ord och bild*, Ringqvist, Söderköping, 1996, s. 5.

⁷ Medeltidscentrum Söderköping, *Söderköping under våra fötter - Vintervadsgatan*, s. 4–5.

⁸ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 18.

⁹ Söderköpings kommun, *Söderköping under våra fötter - Den medeltida staden under staden*, s. 5.

¹⁰ Söderköping, <http://www.soderkoping.se/kultur-fritid/soderkopings-historia/fran-forntid-till-nutid/medeltid/> (Hämtad 2014-10-02)

¹¹ Ibid, Hämtad 2014-10-02)

¹² Harrison, Dick, *En medeltida storstad - historien om Söderköping*, Nordstedts, Stockholm, 2012, s. 16.

¹³ Ibid, s. 19.

I boken *En medeltida storstad - historien om Söderköping* fortsätt skriver Harrison att Söderköping betyder "marknadsplatsen i söder".¹⁴ Det kan sammanfattas med att Söderköping var en stad för att byta varor genom att hålla marknad och umgås med andra människor.¹⁵ Samtidigt kan det vidare relateras till att medeltiden var landets globaliserade samhälle på den tiden och där Söderköping var en central del av globaliseringen. Det var under 1200-talet som staden utvecklades till en liten metropol och då för första gången gör oss bekanta med staden i ett skriftligt dokument.¹⁶

Harrison citerar i boken *En medeltida storstad - historien om Söderköping* där Daniel Rantzau som var en dansk krigare skildrar den medeltida staden såhär:

"Av alla städer i kungariket Sverige är Söderköping en av de största, förnämsta och rikaste. Den ligger bara 2 mil från Östersjön vid en vacker, segelbar å, från vilken man kan komma till Östersjön med skepp. Därför har det varit mycket handel i staden och många rika borgare och främmande köpmän som drivit sin näring och bott däri." (Ur Östergötland 1986, Daniel Rantzans dagbok, Östergötlands länsmuseum, Linköping 1987)

Söderköping har följaktligen ett mäktigt förflutet och genom Söderköpings framväxt har arkeologer funnit denna svunna tid med hjälp av människorna som levde då. Söderköping är och kommer alltid enligt Dick Harrison vara en stor och levande port in till medeltiden och dåtiden.¹⁷

2.3. Göta kanal

”Kanalhistoria i korthet:

Initiativtagare och ansvarig: Baltzar von Platen

Byggår: 1810-1832.

---

¹⁴ Harrison, Dick, *En medeltida storstad - historien om Söderköping*, Nordstedts, Stockholm, 2012, s. 24.

¹⁵ Ibid, s. 24.

¹⁶ Ibid, s. 102.

¹⁷ Ibid, s. 241.

Kostnad: Nio miljoner riksdaler, vilket motsvarar cirka 12,3 miljarder kronor (SEK) i 1995 års penningvärde.

Personal: 58 000 indelta soldater deltog i arbetet och gjorde cirka sju miljoner dagsverken. Ett dagsverke omfattade tolv timmar. Den krävande grävningen utfördes huvudsakligen för hand.”¹⁸

Cirka 80 meter nedanför Ramunderberget i Söderköping är Göta kanal beläget¹⁹ - ett av Sveriges största byggnadsprojekt hitintills.²⁰ Göta kanal består av 58 slussar och sträcker sig 19 mil mellan Sjötorp och Mem.²¹ Det var greve, sjömilitär och tillika statsrådet Baltzar von Platens idé att bygga en båtled i form av ett kanalprojekt. Det färdigställdes på 22 år av ca 60 000 man som arbetade för hand och med hjälp av plåtskodda träspadar genom att gräva, spränga och mura. Den 26 september år 1832 invigdes Göta kanal vid platsen Mem som ligger strax öster om Söderköping.²² Vid invigningen närvarade Sveriges konung Karl XIV Johan, men Baltzar von Platen fick däremot aldrig uppleva denna stora dag eftersom han tre år tidigare avled.²³

3. Metod och urval

Söderköping har varit en stor del av min uppväxt vilket till denna framställning bringat information om såväl staden som dess historia och kultur. Till grund för mina slutsatser och ställningstaganden har material inhämtats från Söderköpings kommun och Söderköpings turistbyrå i form av broschyrer och dokument. Vidare har jag intervjuat personer från både Söderköpings kommun och Söderköpings turistbyrå i syfte att få svar på frågor som ligger till grund för min studie. Det skriftliga materialet har inhämtats genom att jag i mitt tillvägagångssätt sökt på internet på orden *Söderköping*, *kultur*, *kulturarv* och *turism*. Vad gäller beträffande ordet kulturarv fann jag mycket material inom litteraturen. I sökandet om ordet Söderköping har Dick Harrison varit en viktig person med sin bok *En medeltida storstad - historien om Söderköping* vilket bidragit med fakta om Söderköpings historia.

---

¹⁸ Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/sv/artiklar/Historia-ib/Gota-kanals-historia/> (Hämtad 2014-10-06)

¹⁹ Anelid, Per S., *Söderköping - En vandring i ord och bild*, Ringqvist, Söderköping, 1996, s. 37.

²⁰ Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/sv/artiklar/Historia-ib/Gota-kanals-historia/> (Hämtad 2014-10-06)

²¹ Visit Östergötland, <http://www.visitostergotland.se/sv/soderkoping/Gota-kanal/> (Hämtad 2014-10-06)

²² Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/sv/artiklar/Historia-ib/Gota-kanals-historia/> (Hämtad 2014-10-06)

²³ Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/Gotakanal/artiklar/Historia-ib/Gota-kanal-invigningen-1832/> (Hämtad 2014-10-06)

Inom ramen för denna uppsats har jag fokuserat på hur Söderköpings kommun förhåller sig till kulturarv och kulturarvsturism d.v.s. vilken resurs kulturarvet utgör för kommunen. Vidare har jag undersökt vilka dessa kulturarv är samt hur de gestaltas. Jag har i min metod även tillämpat egna observationer, till följd av att jag är uppväxt i kommunen. Exempel på sådana egna observationer är turismens och kulturens höga puls under sommaren samt "Söderköpings Gästabud" som anordnas under slutet av augusti till och med början av september sedan år 2006.²⁴ Centralt i sökandet av material har varit Söderköpings kommun. Härvidlag har samtalsintervjuer och mail-intervjuer genomförts med ett antal personer som arbetar och besitter kunskap inom det område som denna framställning syftar till att undersöka. Jag har vidare tagit del av ett "kulturarvsprogram" som gäller för perioden 2014-2016. Detta kulturarvsprogram ligger till grund för min analysdel där jag kommer studera kulturarvsprogrammet samt genom att analysera detta utifrån fakta respektive intervjuer i syfte att få en diskussion om Söderköpings kommuns kulturarvsarbete.

Inför de intervjuer som genomförts upprättade jag en frågemall som jag skrev ned och mejlade till personerna i fråga för att de skulle ha möjlighet att reflektera över frågorna och ta fram fakta innan jag genomförde intervjuerna. Beroende på vilken kompetens och roll de hade gjorde jag olika frågemallar till några av de jag intervjuade. Vid intervjun utgick jag inte bara ifrån frågemallen utan jag ställde även följdfrågor. Jag valde att spela in intervjuerna på band som de även godkände, för att inte gå miste om något viktigt de sa.

Den frågemall jag utgick ifrån när jag gjorde mina intervjuer var:

- Hur definierar ni begreppet kulturarv?
- Hur förhåller ni er till kulturarvet i Söderköping?
- Vilken betydelse har kulturarvsturism för Söderköpings kommun som resurs?
- Hur viktig är kulturarvsturism/kulturturism för Söderköping?
- Vilka räknas som kulturarv i Söderköping?
- Hur ser det ut inom kulturarvsturism året runt?
- Vad kan Söderköpings kommun göra för att påverka den?

---

²⁴ Söderköpings Gästabud, <http://www.gastabud.se/om-oss/> (Hämtad 2014-09-19)

- Hur bevaras dessa kulturarv? Hur arbetar ni med dessa/mål?
- Hur tror ni framtiden ser ut för kulturarvsturism/kulturturism?
- Vilken betydelse har Göta kanal för Söderköpings stad?
- Gynnar medeltidshelgen kulturturismen i Söderköping? På vilket sätt?
- Har medeltidshelgen/medeltidscentrum med kulturarvsturism att göra?

3.1. Avgränsningar

När jag påbörjade min studie hade jag i åtanke att analysera hela Söderköpings kommuns kulturarv i uppsatsen, men när jag skulle samla in mitt material upptäckte jag att det var alldeles för brett att studera. Istället valde jag att endast behandla Söderköpings stads kulturarv.

3.2. Kvalitativ forskningsmetod

Enligt Alan Bryman finns det en övergriplig beskrivning av kvalitativ forskningsprocess.²⁵

Bryman visar sex olika steg i den kvalitativa forskningsprocessen enligt följande:

"Steg 1. Generella frågeställningar

Steg 2. Val av relevanta platser och undersökningspersoner

Steg 3. Insamling av relevanta data.

Steg 4. Tolkning av data

Steg 5. Begreppsligt och teoretiskt arbete.

Steg 5a och 5b. Specificering av frågeställningarna respektive insamling av ytterligare data.

Steg 6. Formulering av forskningsrapporten."²⁶

Utmärkande för kvalitativ forskning är att den syftar till att klargöra och skapa mening och innebörd genom social kunskap mellan intervjuaren och intervjupersonen. Denna forskningsmetod skapar variation genom att intervjupersonerna har kunskap om ämnet, samt

²⁵ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber AB, Malmö, 2011, 2 uppl., s. 345.

²⁶ *Ibid*, s. 345-347.

eftersom att den bidrar till att intervjuaren kan ställa följdfrågor utifrån vilka svar frågeställaren får.²⁷

Kvalitativ metod har varit ändamålsenlig för denna uppsats till följd av att jag insamlat mycket material som jag sedan sorterat och kategoriserat. Den är lämplig för min undersökning eftersom jag söker besvara specifika frågor där utrymmet beror på vilka svar jag får. Jag har samlat på mig material under en längre tid, men det har varit framförallt intervjuerna som varit viktigast. Dessa intervjuer finner jag intressant på både undersökningsnivå samt till grund för den diskussion som jag för längre fram i uppsatsen. Den kvalitativa metoden lämpar sig även eftersom jag har mycket material som ska tolkas.

Jag använde mig av standardiserade frågor som jag formulerade innan intervjun. Men jag behöll möjligheten att omformulera frågorna allteftersom jag intervjuade personerna i fråga. Denna intervjumetodik benämns för s.k. halvstrukturella intervjuer.²⁸ Detta skapade möjligheten att kunna ställa följdfrågor om jag inte riktigt fick svar på de frågor jag på förväg bestämt mig för att ställa. Enligt Kvale och Brinkmann skapar även intervjuformen en slags upplevelse där jag som författare inte bara får ord och svar utan jag får istället även uppleva ansiktsuttryck med gester och ett tonfall på svaren. Det skapar i sin tur en större förståelse och ett perspektiv av den intervjuade personens åsikter och svar.²⁹

Mitt urval av intervjuer till min uppsats har varit målstyrda urval där jag i huvudsak har valt personer och material som varit framträdande för mina forskningsfrågor och som framförallt varit av relevans för mina frågeställningar.³⁰ Mitt urval har därför varit intervjupersoner som arbetar inom det område jag vill studera. Detta har lett till att det varit enkelt att skapa ett tryggt samarbete, samtidigt som det har gjort det smidigt att intervju dessa personer. Det har även gjort det enklare att sortera upp materialet för att sedan analysera det i uppsatsen.

3.3. Intervjuer

Jag har huvudsakligen tillämpat mig av halvstrukturerad intervjumodell, men jag har även intervjuat två personer samtidigt, för att möjliggöra en diskussion kring svaren och frågorna

---

²⁷ Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur AB, Lund, 2009, 2 uppl., s. 98.

²⁸ Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur AB, Lund, 2009, 2 uppl., s. 43.

²⁹ Ibid, s. 45.

³⁰ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber AB, Malmö, 2011, 2 uppl., s. 350.

mellan personerna. Anledningen till detta är att jag skulle kunna få en mer flytande intervju och mer material att analysera. Jag har vidare haft mejlkontakt med intervjufrågor med ett par personer för ytterligare material.

3.4. Intervjuade personer

Monica Stangel Löfvall

Monica arbetar som kulturansvarig vid Söderköpings kommun och för medeltidscentrum i Söderköping. Verksamheten Medeltidscentrum har funnits i Söderköping sedan år 2012.

Medeltidscentrum arbetar med fyra olika delar:

- Upplevelserummet - utställningar, guidningar, dataanimationer
- Forskning och vetenskaplig grund - Samarbete med universitet, museer
- Stimulans för näringslivet - Gemensam marknadsföring
- Engagerande medborgare - Söderköpingsborna, förskolan, skolan, kyrka och studieförbund.³¹

Barbro Mellqvist

Barbro är näringslivssamordnare i Söderköping och arbetar med att utveckla näringslivet.

Hon har tidigare arbetat som verksamhetsledare på Medeltidscentrum och även som kultursekreterare inom kommunen.³²

Malin Amer och Therese Rahnel

Malin arbetar som turismstrateg på turistbyrån i Söderköping.³³ Hennes arbetsuppgifter finns främst inom områdena destinationsmarknadsföring och marknadsföring. Therese är turistbyråansvarig³⁴ och arbetar med marknadsföring och mottagande. Malin och Thereses uppdrag består i destinationsmarknadsföring, marknadsföring samt mottagande. Det är en liten organisation som arbetar nära varandra med ofta samma uppdrag.

---

³¹ Söderköping, <http://www.soderkoping.se/kultur-fritid/medeltidscentrum-kulturarv/> (Hämtad 2014-09-01)

³² Söderköping, <http://www.soderkoping.se/Nyhetslista-startsidan/Barbro-Mellqvist-ny-naringslivssamordnare/> (Hämtad 2014-09-01)

³³ Söderköping, <http://www.visitostergotland.se/sv/soderkoping/artiklar/Personal/> (Hämtad 2014-09-01)

³⁴ Söderköping, <http://www.visitostergotland.se/sv/soderkoping/artiklar/Personal/> (Hämtad 2014-09-01)

Dick Harrison

Harrison är professor i historia på Lunds universitet och författare. År 2001 fick han Sveriges största historikerpris i form av Hertig Karls pris.³⁵

Carl-Johan Ivarsson

Ivarsson arbetar som historielärare på Nyströmska skolan i Söderköping. Carl-Johan arbetar även med Söderköpings hembygdsförening S:t Ragnhilds Gille.

3.5. Kort forskningsbakgrund

Jag har sökt efter uppsatser, artiklar och böcker om Söderköping och om kulturarv. Jag har då sökt på orden "Söderköping" och "kulturarv" och hittat mycket material gällande kulturarv, men inte mycket kring Söderköping. Mot bakgrund av att jag vid mina sökningar inte fann mycket om Söderköping, väckte det tankar om att det fanns mer att undersöka därom.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1. Tidigare forskning

Känslor som tillhörighet, identitet och hemkänsla i dagens rörliga samhälle anses svårare att finna idag enligt Emma Göransson i boken *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*.³⁶ Hon nämner även att kulturarv genererar relation till dessa känslor genom exempelvis de lokala och historiska miljöerna. Där finns det minnen som är kopplade till platsen och landskapet som kan förena samtidens människor.³⁷ Historiemedvetande hör ihop med kulturarv till följd av att historien sammanbinds från dåtid - nutid - framtid.³⁸ Enligt Riksantikvarieämbetet leder det historiemedvetande sambandet ihop med att människor intresserar sig mer för kulturarv och historia, samt att detta då blir en turistisk resurs³⁹. Detta kan enligt det vetenskapliga arbetet *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland* även ses som äkta och

³⁵ Norstedts, <http://www.norstedts.se/forfattare/Alfabetiskt/H/Dick-Harrison/> (Hämtad 2014-09-01)

³⁶ Göransson, Emma, "Samtidskonst och materiella minnen" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 131.

³⁷ Ibid, s. 131.

³⁸ Andersson, Joakim, *Skilda världar, Samtida föreställningar om kulturarvsplatser*, Linköpings universitet 2008, s. 51.

³⁹ Riksantikvarieämbetet, *Trender i tiden 2010–2015, Riksantikvarieämbetets omvärldsanalys*, s. 18 (Hämtad 2014-09-30)

ett bevis på en svunnen tid där kulturarv gör en stad unik och lokal i sitt eget slag. Städerna kan genom exempelvis marknadsföring förmedla kulturarvet.⁴⁰

I dagens samhälle reser många människor för att uppleva kultur och historia som en stad har att erbjuda. Sådan efterfrågan leder till att staden även satsar mer på sin lokala plats för att skapa upplevelser för turister. Detta hjälper följaktligen staden att skapa inkomster samt arbetstillfällen.⁴¹ Dessa kulturarv och platser ger staden resurser. Författaren Robert David Sack menar:

"Platser med historiskt arv är så kallade "konsumtionsplatser" och arrangeras på så sätt att de uppmuntrar till konsumtion. Den konsumtionen kan förändra en redan befintlig plats eller i vissa fall även bidra till skapandet av en helt ny plats."⁴²

Detta förstärker, enligt min mening såväl resonemanget om att det är viktigt för en stad att förmedla sina kulturarv och historia för att symbolisera äkthet och vara unik. I och med detta kan kulturarvsstäder förstärka sin turism genom satsning på marknadsföring om sin lokala kultur och historia. Ett exempel på hur detta kan komma till uttryck är marknadsföring i former av broschyrer, evenemang, upplevelser med mera.⁴³

Ovannämnda diskussion kan kopplas till boken *Globalization* som är skriven av socialantropologen Thomas Hylland Eriksen. I den aktuella boken tas globalisering upp utifrån begreppen: disembedding, acceleration, standardization, interconnectedness, movement, mixing, vulnerability och re-embedding där dessa då kan knyta an till vad denna uppsats tar upp om den lokala platsen, historia samt kulturarvets globalisering.⁴⁴ De två framträdande begreppen är:

- **Disembedding**

---

⁴⁰ Holm, Kina och Ingvarsson, Annelie, *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland*, Linköpings universitet 2005, s. 23-24.

⁴¹ Ibid, s. 24.

⁴² Holm, Kina och Ingvarsson, Annelie, *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland*, Linköpings universitet 2005, s. 32.

⁴³ Ibid, s. 26.

⁴⁴ Eriksen, Hylland, Thomas, *Globalization*, Berg Publishers, Oxford, 2007, s. 7.

Disembedding betyder förflyttning och spridning av sociala nätverk.⁴⁵ Kritiken kan förklaras såsom att det lokala tas bort och istället resulterar i anonymitet.⁴⁶ Distansen mellan exempelvis idéer, sånger, böcker, investeringskapital, arbetskraft och mode blir mindre och sprids allt fortare mellan länder. I och med globaliseringen och disembedding förändras den lokala identiteten av teknologiska, ekonomiska förändringar vilket föranleder kulturella och politiska konsekvenser.⁴⁷ Utifrån detta begrepp globaliseras kulturarvet och den lokala identiteten är därmed betydligt svårare att hålla fast.

- **Re-embedding**

Ett sätt att förklara detta begrepp är att åter-inbädda genom exempelvis identitetspolitik.⁴⁸ Olika grupperingar skapar nya identiteter, men identitetspolitik kan även handla om att lyfta fram de lokala, exempelvis en stads kulturarv och traditioner som finns.

I det vetenskapliga arbetet *Skilda världar, Samtida föreställningar om kulturarvsplatser* menar Joakim Andersson att det finns flertalet sätt att lyfta fram kulturarv och kulturmiljö i dagens samhälle. Detta har under de senaste tio åren kommit till uttryck i form av satsning på skyltar, guider, utställningar och andra medieringsformer.⁴⁹ Joakim Andersson anför vidare att tolkningen av kulturarv är olika från person till person beroende på besökarens identitet där uppfattningen beror på budskapet som kulturarvet har.⁵⁰ Detta anser jag enbart är positivt att personer uppfattar olika, eftersom detta skapar såväl en ny syn för producenten och en ny betydelse för arrangemanget och förmedlingen av kulturarv. Producenten får därifrån själv reflektera över och avgöra vad som attraherar alla besökare.

Kulturgeografen Björn Segrell menar att: ”det okända kulturarvet har vaknat till liv successivt, där de kulturhistoriska miljöerna och företeelserna vuxit och som på många sätt speglar landets utveckling och de skilda världar inom människors livsvillkor”.⁵¹ Detta

---

⁴⁵ Eriksen, Hylland, Thomas, *Globalization*, Berg Publishers, Oxford, 2007, s. 17.

⁴⁶ Ibid, s. 29.

⁴⁷ Ibid, s. 8.

⁴⁸ Eriksen, Hylland, Thomas, *Globalization*, Berg Publishers, Oxford, 2007, s. 144.

⁴⁹ Andersson, Joakim, *Skilda världar, Samtida föreställningar om kulturarvsplatser*, Linköpings universitet 2008, s. 7.

⁵⁰ Persson, Jenny, *Kulturarv som en turistisk resurs - En studie av Astrid Lindgrens värld*, Linköpings universitet 2009, s. 10.

⁵¹ Segrell, Björn, *Göta kanals okända kulturarv - lokal kunskapsuppbyggnad för kulturturism inom Göta kanal-korridoren*, Linköpings universitet 2001 s. 3.

uttalande kan jämföras med Joakim Anderssons ståndpunkt om att kulturarvet ökar samt breddas och konkurrerar genom skyltar, guider, utställningar och andra medieringsformer.

Peter Aronsson skriver bland annat om historiebruk inom kulturarv, kulturmiljö och kulturföremål.⁵² Aronsson menar att historia och vårt förflutna skapar ekonomiska inkomster genom att använda historia samt det förflutna som kunskap, för att sedan kunna fatta beslut om framtiden.⁵³ Denna teori innebär även att teoritillämparen drar lärdom av dåtidens historia för att idag kunna leva i nutiden genom att fatta beslut inför den framtid som vi sätter framför våra fötter för andra generationer, som sedan ska lära sig något om den historia vi lever i idag. Detta gör att kulturarv används som ett redskap för att skapa attraktivitet inom besöks- eller turismnäringen.⁵⁴ I motsats till tesen om att historia kan användas för att skapa inkomster och attraktivitet kan detta, enligt min mening, riskera att medföra att det unika och det som anses vara äkta som historien bär på försvinner i en stad beroende på hur det förmedlas och gestaltas.

4.1.1 Kulturarv som resurs

Inom den hållbara stadsutvecklingen betraktas kulturarvet som materiella, ekonomiska, kulturella respektive sociala tillgångar. Detta sker genom att kulturarvet ger attraktionskraft till både besökare och företag genom materiell och ekonomisk aspekt samt genom att hushålla de strukturer och miljöer som finns. Det är då kulturarvet kan ses som en produkt.⁵⁵

I det vetenskapliga arbetet *Arkeologi som kulturarvsförmedlare och kulturarvsturism – ett möjligt samarbete?* skriver Anna Svensson utifrån Jonas Grundberg att det kan uppstå konflikter till följd av att inriktningen på kulturarvet följer en tjänste- och upplevelserelaterad sida inom ekonomisk utveckling. Skälet till detta är, enligt Grundberg, att inom upplevelseindustrin kan det sättas ett pris på det mesta och detta kan öppna nya dörrar men även som sagt kritiskt skapa konflikter genom att kulturarv som resurs nu kan ses som en produkt, en upplevelseprodukt för konsumtion med ekonomisk vinning.⁵⁶ Detta kommer till uttryck genom att kulturarvet används i nöjesindustrin där det lokala och unika kulturarvet

---

⁵² Aronsson, Peter, *Historiebruk - att använda det förflutna*, Studentlitteratur AB, Lund, 2005, s. 144.

⁵³ Ibid, s. 96.

⁵⁴ Aronsson, Peter, *Historiebruk - att använda det förflutna*, Studentlitteratur AB, Lund, 2005, s. 233.

⁵⁵ Eriksson, Lena, "Det förflutnas framtid – hållbar kulturarvsproduktion" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 145.

⁵⁶ Svensson, Anna, *Arkeologi som kulturarvsförmedlare och kulturarvsturism – ett möjligt samarbete?*, Linköpings universitet 2007, s. 19.

istället blir en produkt.⁵⁷ Men Grundberg menar även att om vi iscensätter och levandegör kulturarvet tar vi enklare till oss historien.⁵⁸

Enligt Länsstyrelsen i Östergötland stärker kulturarvet platsens tillväxt och skapar fler arbetstillfällen. Attraktionskraften ökar enligt Länsstyrelsen när kulturarven står i fokus vid arbete med att rusta upp dem och genom satsningar på dem genom sin plats och äkthet som sedan i sin tur skapar mer turism och fler jobb. Länsstyrelsen skriver att kulturarv kan vara en resurs på flera sätt. Dessa är:

- "kultur som upplevelsenäring
- kultur som livsmiljö
- kultur som näring
- kultur för profilering och marknadsföring
- kulturell kompetens som marknadsmässig fördel
- kultur som grund för samverkan
- kultur som kreativitetsfrämjare
- kultur som hälsofrämjare"⁵⁹.

I boken *Heritage marketing* skriver universitetslektorn Shashi Misiura att kulturarvets turism har vuxit globalt och därigenom skapat välbehövliga intäkter och sysselsättning för ”fattigare” länder.⁶⁰ Misiura skriver även att turister ställer högre krav på att besöka kulturarv eftersom turisterna vill aktiveras och uppleva det autentiska.⁶¹

I dagens digitaliserade samhälle kan vi möta kulturarv och historia på helt nya sätt genom nya medier och med hjälp av modern digital teknik. Enligt Torbjörn Lundqvist främjar upplevelsen av kulturarv en virtuell verklighet genom digitala gestaltningar som idag kan betraktas som science fiction, där användaren upplever sig vara och agera och där kan besöka

---

⁵⁷ Svensson, Anna, *Arkeologi som kulturarvsförmedlare och kulturarvsturism – ett möjligt samarbete?*, Linköpings universitet 2007, s. 20.

⁵⁸ Ibid, s. 20.

⁵⁹ Länsstyrelsen, http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/byggnadsvard/Pages/Kulturarvet_som_resurs.aspx (Hämtad 2014-10-01)

⁶⁰ Misiura, Shashi, *Heritage marketing*, s. 6.

⁶¹ Ibid, s. 137.

det förflutna och miljöer hemifrån.⁶² Kulturarvet kan även betraktas som en resurs likt en konkurrenskraft vilket kan åstadkommas genom att inbjuda besökare, företagsetableringar och nya invånare. Det är beträffande dessa faktorer stadsmiljö spelar stor roll för att locka till sig besökare och nya invånare.⁶³ Med stöd av den kunskap som arkeologisk forskning genererar kan den lära oss något om städers svagheter samt inspirera till framtidens hållbara stadsutveckling.⁶⁴

4.2. Teoretiska perspektiv

Kultur och stadsmiljö inom regionala och lokala städer har övergått till utveckling av en produkt och resurs för konsumtion.⁶⁵ I boken *Det förflutna i framtidens stad* frågar sig Daniel Nilsson och Krister Olsson om det bättre går att förstå och hantera dagens utvecklingstrender om vi ser på vår samtid ur både ett tillbakablickande och ett framåtsyftande perspektiv? Författarna ställer även frågor om huruvida utvecklingen påverkar synen på kulturarv och kulturmiljö och om vi kan vi lära oss något om kulturarvets och kulturmiljöns roll för hållbar stadsutveckling genom att titta bakåt men även framåt.⁶⁶

Enligt Daniel Nilsson och Krister Olsson är kulturarv nyckeln i vår samtid för att förstå våra tankar om framtiden.⁶⁷ Kulturmiljöer och fysiska objekt fungerar som pedagogiska resurser för att skapa kunskap och förstå vår samtid, genom att illustrera historien som sedan förankras framförallt hos det lokala för att föra det vidare och skapa en annan kunskap om vårt samhälle som vi möter varje dag.⁶⁸ Ett nytt sätt att föra fram miljöer och historier är exempelvis genom ljudinstallationer eller ljudvandringar som på senare år har vuxit fram som en trend.⁶⁹ Dessa miljöer som legat i glömska och som kanske har setts som lågkvalitativa kan idag ses som

---

⁶² Lundqvist, Torbjörn, ”Framtidens städer, Högteknologi eller sammanbrott?” i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 167.

⁶³ Ibid, s. 167.

⁶⁴ Isendahl, Christian, ”Med facit i hand? Hur arkeologisk kunskap kan bidra till en hållbar stadsutveckling” i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 189-190.

⁶⁵ Ibid, s. 9.

⁶⁶ Ibid, s. 10.

⁶⁷ Ibid, s. 11.

⁶⁸ Adolphon, Marcus, ”Främling i konsumtionsstaden” i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 30.

⁶⁹ Sand, Monica, ”Resonans – att resonera med stadsrummet” i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 40.

värdefulla inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan även ur ett framtidsperspektiv för att få kunskap om dåtidens samhälle.⁷⁰

I motsats till Grundbergs tes om att kulturarvet följer en tjänste- och upplevelserelaterad sida som det kan sättas ett pris på, för att dra ekonomisk vinning ur kulturarvet. Jag menade även innan att det lokala kulturarvet samt historien som ses som äkta och unikt för en stad kan försvinna beroende på hur det gestaltas och förmedlas.

4.3. Teoretiska begrepp

4.3.1. Kulturarv

Begreppet kulturarv kan definieras på olika sätt beroende på personlig uppfattning.⁷¹

Kulturarv kan utgöras av såväl materiella som immateriella uttryck.⁷² Enligt

Riksantikvarieämbetet omfattar kulturarv traditioner, konstnärliga verk, språk, historiska lämningar, arkiv - och föremålssamlingar därtill kulturmiljöer och kulturlandskap som sprids från generation till generation.⁷³ Med tiden förändras kulturarven genom vårt sätt att leva och den historia vi själva skapar. Allteftersom förändras vårt kulturella arv genom exempelvis kulturmiljön där vi människor påverkar.⁷⁴ Utifrån detta kan kritiska tankar kopplas till globaliseringen enligt att kulturarvet är svårare att definiera på grund av vårt sätt att leva. Globaliseringen av kulturarvet skapar tvivlande avseende hur begreppet kulturarv egentligen kan definieras. Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen är de ansvariga myndigheterna, men även kommunen som arbetar inom en sektor som benämns *kulturmiljövård* fattar beslut om vilka kulturarv som ska tillerkännas vara skyddsvärda. *Kulturmiljövård* syftar således till att ge kunskap om att skydda, vårda och sprida det fysiska kulturarvet.⁷⁵

---

⁷⁰ Håkansson, Maria, ”Konsumtion som kultur(arv), ett bidrag till hållbar stadsutveckling?” i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014, s. 69.

⁷¹ Persson, Jenny, *Kulturarv som en turistisk resurs - En studie av Astrid Lindgrens värld*, Linköpings universitet 2009, s. 9.

⁷² Riksantikvarieämbetet, <http://www.raa.se/kulturarvet/> (Hämtad 2014-09-08)

⁷³ Ibid, (Hämtad 2014-09-08)

⁷⁴ Ibid, (Hämtad 2014-09-08)

⁷⁵ Andersson, Joakim, *Skilda världar, Samtida föreställningar om kulturarvsplatser*, Linköpings universitet 2008, s. 10.

De statliga kulturmiljömålen är att:

- "Ett försvarat och bevarat kulturarv.
- Ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen.
- Allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön.
- Nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv."⁷⁶

Peter Aronsson som är professor i historiebruk och kulturarv har skrivit boken *Historiebruk att använda det förflutna*. I den uttalar han sig om vad ordet kulturarv har för betydelse i Svenska akademins ordbok (SAOB).

”**KULTUR-ARV**. vad ett folk o.d. i fråga om (andlig) kultur övertagit från tidigare generationer. **RYDBERG Kultförel. 4: 552 (1887).**⁷⁷”

Peter Aronsson skriver i boken *Kulturarvets dynamik* om antologins snäva laborering av begreppet kulturarv. ”Kulturarv är det som skapas genom institutionaliserade praktiker som i egna och andras ögon syftar till att skydda, bevara och förmedla historiska artefakter och minnen.”⁷⁸

4.3.2. Turism

Det finns olika definitioner för både turism, kulturturism och kulturarvsturism. Här ämnar jag ta upp några definitioner av dessa begrepp.

Enligt Nationalencyklopedin betyder turism:

turism (av *turist*, av engelska *tourist*, av *tour* '(rund)resa', 'rundvandring'), benämning på människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför den vanliga omgivningen. Besökets sammanlagda

---

⁷⁶ Nilsson, Daniel, *Kulturarv och natur som resurs för hållbar utveckling och tillväxt*, TemaNord, Köpenhamn, 2009, s. 44.

⁷⁷ Aronsson, Peter, *Historiebruk - att använda det förflutna*, Studentlitteratur AB, Lund, 2005, s. 143.

⁷⁸ *Ibid*, s. 11.

vistelsestid skall vara kortare än ett år. Resans huvudsyfte skall vara annat än att utöva ett arbete som betalas av någon på platsen. Turism är även benämning på det ämne inom vilket man studerar hithörande aktiviteter och problem. Turismen tillhandahåller bl.a. transporter, logi, kost, shopping och fritidssysselsättningar; den kräver organisation och marknadsföring.⁷⁹

I uppsatsen *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland* skriver Holm och Ingvarsson utifrån Orvar Löfgrens bok *Längtan till landet Annorlunda - om turism i historia och nutid* att begreppet turism kan upplevas genom historiskt arv därigenom att tänka, känna, se och uppleva detta med sina sinnen.⁸⁰ I Thomas Bloms bok *Turismens historia & utveckling* beskriver han att orden turism/turist kan definieras på ett flertal sätt, men att det kan sammanfattas med ordet *förflyttning*. Vidare anger Blom att som människa är vi på väg någonstans under en specifik tid för att uppleva någon annan plats för att sedan bege sig hem igen.⁸¹

Thomas Blom som är docent i kulturgeografi skriver även utifrån andra källor flera definitioner på ordet turist så här:

- ”Turistdelegationen: ”turist är en besökare som övernattar på platsen för besöket”
- Folkets bok 1907: ”Person som gör en längre resa för nöjes, idrotts eller bildnings skull”
- Svensk Turistföreningens årsbok 2003: ”Alternativt använda begrepp för turist: traveller, backpacker, tågluffare, globetrotter, resenär eller vagabond”⁸²

---

⁷⁹ Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/turism> (Hämtad 2014-09-11)

⁸⁰ Holm, Kina och Ingvarsson, Annelie, *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland*, Linköpings universitet 2005, s. 20.

⁸¹ Blom, Thomas, Nilsson, Mats, *Turismens historia & utveckling*, Liber AB, Malmö, 2005, s. 9.

⁸² Ibid, s. 10.

Det finns vissa utbud som måste äga rum dit som turist reser och det nämner Thomas Blom exempel på:

- ”Attraktioner - En attraktion som drar till sig resande
- Transporter - Möjligheter att ta sig dit (transportmöjligheter)
- Service - Bekvämligheter, kost och logi, vid resvägarna och platsen.
- Individer som har tid, lust och råd att åka”⁸³

Ordet turism kan sammanfattas enligt Thomas Blom såsom en viktig resurs för länders och städernas ekonomier och näringsliv.⁸⁴ Begreppet turism innehåller en destination, vilket innefattar människor som har ekonomiska och sociala förutsättningar att transportera sig till denna destination. Det kan vidare behövas information och kommunikation för turisterna och målen. Dessa faktorer inom turism och personen turist måste samspela med varandra för att skapa turism. Blom menar att framtidens turism speglar samhällsutvecklingen och de varor, tjänster och sociala relationer som vi har behov av för att dels finna det unika och det autentiska och kulturens betydelse, och dels den lugna och avkopplande plats där människor kan njuta av tysthet och stillhet.⁸⁵ Thomas Blom skriver i slutet av boken att: ”vi inte enbart ska blicka framåt, utan vi kanske också bör titta i backspeglarna för att hämta inspiration och kunskap.”⁸⁶ Detta väcker enligt mig en intressant tanke om den historia vi idag skapar för framtida generationer och vilken utveckling vi vill skapa med vår historia.

4.3.3. Kulturturism

I slutet av 1970-talet uppmärksammades en egen resurs i form av "kulturturism" av destinationsutvecklare och marknadsförare. Kulturturismen innebar att människor ville resa för att få en mer djup förståelse för kultur och kulturarvens platser.⁸⁷ Kulturturism kan sammanfattas som en blandning av att resa och att samtidigt lära sig något.⁸⁸ Enligt Jonas Grundberg är kulturturism ett brett begrepp som utgår från turismen på lokal och regional kultur och kulturarv. Kulturturismen enligt Grundbergs definition kan innehålla: ”kulturella

---

⁸³ Blom, Thomas, Nilsson, Mats, *Turismens historia & utveckling*, Liber AB, Malmö, 2005, s. 12.

⁸⁴ Ibid, s. 8.

⁸⁵ Ibid, s. 87-88.

⁸⁶ Ibid, s. 90.

⁸⁷ Andersson, Caroline och Feinhals, Karin, *Kulturarvsturism – för vem och i vilket syfte? - En studie kring kulturarv som besöksmål*, Lunds universitet 2007, s. 5.

⁸⁸ Ibid, s. 17.

traditioner, historiska miljöer i städer, arkeologiska kulturminnen, industriminnen, kulturlandskap, museer, kulturaktiviteter som festivaler, teaterföreställningar med mera.”⁸⁹

4.3.4. Kulturarvsturism

”Kulturarvsturism är ett nysvenskt ord som förmodligen kommit för att stanna. I den kan allt som har med historia, museer och arkiv inkluderas. Ibland också bibliotek. Bildning har åter blivit ett honnörsord och upplevelser är något som hör resandet till sedan gammalt.”⁹⁰ (Riksantikvarieämbetet)

I ett dokument från Riksantikvarieämbetet (RAÄ) i rapporten *Kulturarvsturism Strategi 2005-2007* påvisas fyra övergripande mål för kulturarvsturism:

- ”Att tillgängliggöra kulturarvet för allmänhet/lokalbefolkning och besökare.
- Att utveckla och bedriva verksamheten med respekt för lokala kulturer och livsmönster.
- Att skapa dialog och balans mellan bevarandeintressena och användarna.
- Att medverka till långsiktighet och varsamt nyttjande av kulturarvet.”⁹¹

Jonas Grundberg menar att kulturarvsturism föreligger när turisten huvudsakligen besöker kultur, kulturarv eller kulturarvsattraktioner på sin resa. Detta kan exempelvis vara: monument, kulturmiljöer eller museer.⁹² Sammanfattningsvis menar Grundberg att både kulturturism och kulturarvsturism är vida begrepp som är svåra att definiera, men som även kan sammanfattas enligt följande sätt: ”kulturarvs- eller kulturturism” blir ”turism med kulturella inslag”⁹³.

---

⁸⁹ Grundberg, Jonas, *Kulturarv, turism och regional utveckling*, ETOUR, Östersund, 2002, s. 43.

⁹⁰ Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/rep/kulturarvsturism-arbetslivsmuseer-i-tiden> (Hämtad 2014-09-24)

⁹¹ Kulturarvsturism Strategi 2005-2007, Riksantikvarieämbetet, http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/147/varia2007_10.pdf?sequence=1, (Hämtad 2014-09-24) s. 2.

⁹² Grundberg, Jonas., *Kulturarv, turism och regional utveckling*, ETOUR, Östersund, 2002, s. 43.

⁹³ Ibid, s. 46.

5. Analys / Resultat

5.1. Storstad till unik småstad

En gång i tiden var staden Söderköping medelpunkten i landet Sverige. Det var hit handelsmän tog sig för att byta varor och samtala med varandra.⁹⁴ Detta skulle utifrån ett globaliseringsperspektiv kunna ses som att Söderköping under medeltidens ”globaliseringssamhälle” var en medelpunkt. Idag har Söderköping åter-bäddat historien och den lokala identiteten från globaliseringssamhället genom att lyfta fram stadens kulturarv och traditioner.

5.2. Kulturarvsprogram

Söderköpings kommun arbetar med ett kulturarvsprogram för perioden 2014-2016. Det centrala inom detta kulturarvsprogram är att vårda och bevara Söderköpings kulturarv. Söderköpings kulturarvsprogram utgör en överblick om vad som gjorts och vad som görs. I Söderköpings kulturarvsprogram ingår även vad som måste kompletteras, likaså samordning, samarbete, bevarande och tillgängliggörande av kulturarvet. De frågor som Söderköpings kommun huvudsakligen frågar sig är: Hur vårdar och brukar vi kulturarvet? Hur ska vi använda den resurs kulturarvet är för att utveckla kommunen och skapa ett mervärde för invånare och besökare?⁹⁵

Söderköping kommuns vision är:

"Vår framtid är i stor utsträckning kopplad till vårt historiska ursprung som betydelsefull handelsstad, hamn och kurort. Det är därifrån vi hämtar inspiration att bevara och utveckla vårt kulturarv, vår landsbygd och skärgård och våra unika miljöer i och omkring Söderköpings stadskärna." (Vision 2020)⁹⁶

Kommunens mål är att ha en attraktiv kommun med goda livsvillkor och en hållbar utveckling. Detta ska uppnås genom ett avseende att vårda och bevara Söderköpings kulturarv och historia. Vidare ska nämnda mål uppnås genom aktiv medverkan att göra både det

---

⁹⁴ Turistbyrån Söderköping, *Natur & kultur*

⁹⁵ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 3.

⁹⁶ Ibid, s. 5.

materiella och immateriella kulturarvet känt för invånare och besökare, samt genom att levandegöra kulturarvet i dagens samhälle.⁹⁷

5.3. Medeltidscentrum

Söderköping arbetar aktivt med att visa upp medeltiden och Söderköpings historia. Detta sker genom Medeltidscentrum som är en kommunal verksamhet som startade år 2012. Den verksamheten arbetar med fyra olika aktiviteter och upplevelser i staden:

- 1. Upplevelserummet:** Detta består av utställningar i det fria, men även medeltida musik, guidningar eller dataanimationer. Ett exempel på detta är "Söderköping under våra fötter" där det erbjuds illustrationer, fotografier, föremål och ljud och ljus.
- 2. Forskning och vetenskaplig grund:** Detta är ett samarbete med universitet, museer och andra som är sakkunniga. Uppgiften är att organisera seminarier, föreläsningar, stimulera studenter att forska samt skriva uppsatser om Söderköpings medeltid. Även att se resultat av arkeologiska utgrävningar blir publicerade. Ett exempel på det är boken *En medeltida storstad - historien om Söderköping* som blev publicerad 2012 av Söderköpings kommun och Norstedts förlag med Dick Harrison som författare.
- 3. Stimulans för näringslivet:** Detta handlar om att visa Söderköping som en spännande plats att arbeta och bo i genom gemensam marknadsföring tillsammans med företag och fastighetsägare. Detta sker genom samarbete med hotell, restauranger, caféer, bussföretag och guider.
- 4. Engagerade medborgare:** Här handlar det om att Söderköpings invånare som är viktiga för att verksamheten ska utvecklas. Även förskolan, skolan, föreningar, kyrka och studieförbund nämns som viktiga utöver för denna aktivitet.⁹⁸

5.4. Kulturturism

Enligt Söderköpings kommun har kulturturismen vuxit. Kulturturismen utgör den större delen av turismen i Söderköping nuförtiden. Dess företrädare menar att besökaren d.v.s. turisten vill uppleva, lära sig och ställer därmed högre krav på kvalitet och innehåll. För att även Söderköpings kommun ska ställa högre krav gör kommunen tydliga marknadsanalyser och samarbetar med näringslivet. Detta leder eventuellt till ökad turistekonomisk effekt. I

---

⁹⁷ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 5.

⁹⁸ Ibid, s. 6.

Söderköping finns det mycket att lyfta fram ur dess historia och inom kulturturismen är det viktigt att levandegöra detta. Detta sker genom att skapa en upplevelse ur berättande om forntiden till medeltidens glansdagar till stadens framväxt och Göta kanals tillkomst. Upplevelserna är viktiga för Söderköping och detta vill kommunen tillgängliggöra genom skyltning och tematiserad information i syfte att skapa upplevelser via olika medier. De vill även samarbeta med näringslivet och inom ramen för sådant samarbete paketera attraktiva upplevelser.⁹⁹

Tillgängliggöra

Söderköping har en viktig uppgift att tillgängliggöra kulturarvet genom att sprida kunskap och intresse om det. Detta kan göras via: ”föreläsningar, seminarier, utställningar, utbildning av specifika grupper, studiecirkel, öppet hus, foldrar och broschyrer och självklart via hemsidan”. En central punkt som samverkar med Söderköpings kommun är biblioteket i Söderköping, där kommunen idag vill tillgängliggöra historien digitalt för att eventuellt nå nya och fler grupper.¹⁰⁰ En annan central punkt i Söderköping är turistbyrån som tillgängliggör och marknadsför kulturarvet genom olika kanaler. Söderköpings kommun arbetar även genom turistbyrån med att försöka nå ut till fler genom enkelheten att få tag på information.¹⁰¹

Levandegöra

Enligt Söderköpings kommuns kulturarvsprogram är det lika viktigt att levandegöra kulturarvet som att tillgängliggöra det. På så vis tar sig människor enkelt till sig traktens historia och samtidigt får en upplevelse. Detta levandegörs via exempelvis Medeltidscentrum som samarbetar med det största kulturarvs evenemanget i Söderköping och regionen som heter Söderköpings Gästabud.¹⁰² Söderköpings Gästabud "Medeltidshelgen" fångar det historiemedvetande, där människor lever sig in i en historisk tid och samtidigt tillhandhålls kunskap genom upplevelser och gestaltningar. Exempelvis erbjuds det: medeltidsmusik, bågskytte, gycklare, tornerspel, femkamp, mat och medeltidsmarknad. Medeltidsmarknaden erbjuder handgjorda hantverk med inspiration för medeltiden genom dräkter, skinn och accessoarer.¹⁰³ Genom Gästabudet i Söderköping får besökarna även en historisk tillbakablick

---

⁹⁹ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 7.

¹⁰⁰ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 11.

¹⁰¹ Ibid, s. 12.

¹⁰² Ibid, s. 13.

¹⁰³ Söderköpings Gästabud, <http://www.gastabud.se/program/> (Hämtad 2014-11-03)

om Söderköping som medeltidsstad innehållande dess kultur och kulturarv. Gästabudet består inte utav faktabaserat historieberättande, utan istället kan turisten uppleva den i levande former och där historiekunskapen om Söderköping vävs in i all dess arrangemang, just för att öka intresset. Denna helg erbjuder mycket och har skapat ett ökat intresse från människor som besöker Söderköping. Detta har lett till att även Gästabudet vuxit varje år med något nytt. Besökarna kan under Gästabudet känna medeltidens historia genom hela staden när Gästabudet arrangeras genom medeltidsmusik samt hästhovar som sakta travar på Söderköpings kullerstenar och torg, samt längs med den centrala ån där det en gång var en viktig handelsplats.¹⁰⁴ Söderköpings Gästabud levandegör hela stadens medeltida historia och detta skapar resurser för staden genom sin turism och sina kulturarv.

Kulturarvsaktörer Söderköpings kommun

Mycket av kulturarvsarbetet görs av regionala aktörer men merparten av arbetet görs på lokalt plan. Inom Söderköpings kommun är kulturarvsaktörerna:

- Kommunarkivet
- Biblioteket
- Kulturkontoret
- Medeltidscentrum
- Turistbyrån
- Samhällsbyggnadskontoret
- Förskolan/skolan¹⁰⁵

5.6. Den idylliska lilla staden

I min intervju med Monica Stangel Löfvall och Barbro Mellqvist inledde jag intervjun med att ställa frågan om hur de definierar begreppet kulturarv. Monica tänker i spåren av materiellt och immateriellt, arv, föremål, traditioner och idéer. Barbro tänker även på berättelser och kyrkor, att avläsa bakåt i tiden med både värderingar, uttryck, ideologier och samhällsytringar. De menar att kulturarv är något som lämnats efter i samhället och som förts vidare från tidigare generationer. Vidare anser både Monica och Barbro att det är viktigt för

---

¹⁰⁴ Söderköping, <http://www.soderkoping.se/Fritid-kultur/Kulturarv/Soderkopings-historia/Medeltiden/> (Hämtad 2014-11-03)

¹⁰⁵ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 15.

en kommun att själva definiera vad som är kulturarv.¹⁰⁶ Utifrån Barbro och Monicas svar på hur de definierar kulturarv kan deras svar knyta an till avsnittet teoretiska begrepp där Riksantikvarieämbetet definierar vad kulturarv betyder. Riksantikvarieämbetet skriver att det utgörs av materiella som immateriella uttryck som traditioner, konstnärliga verk, språk, historiska lämningar, arkiv - och föremålssamlingar därtill kulturmiljöer och kulturlandskap som sprids från generation till generation.¹⁰⁷

Ifråga om vad som anses utgöra kulturarv i Söderköping menar Barbro och Monica att bebyggelsen i Söderköpings stadskärna är av stort riksintresse. Det som räknas som kulturarv i Söderköpings stad i fysik miljö, förklarar Monica och Barbro, egentligen är hela innerstaden inklusive Göta kanal. De identifierar och ger exempel på kulturarv som: Kyrkorna, forntiden, rådhus, kanalen, stadsbildning (den låga bebyggelsen, profilen), Söderköpings brunn, Drothem, ramunderberget, ån, kvarnmiljöerna, korskullen, slussarna och stugorna längs med Göta kanal.¹⁰⁸

Monica och Barbro beskriver vidare att det finns ett antal viktiga resurser och profiler för Söderköpings stad och dessa är: medeltida historien om stadskärnan, Göta kanal och Söderköpings Brunn. Dessa ingredienser med det historiska kulturarvet som Söderköping vilar på påverkar hur den lilla idylliska staden har skapats och vad som finns och vilka människor som lockas besöka staden.¹⁰⁹ Med inledning av detta kan slutsatsen dras att de resurser och profiler som Söderköping stad vilar på har en stor betydelse av vad som lockar besökare och turister till staden. Liknande av vad som nämnts ovan hur miljöer som legat i glömska kan idag ses som värdefulla inom ett ekonomiskt perspektiv och ur ett framtidsperspektiv¹¹⁰. Det får sägas vara allmänt veterligt att Söderköping konkurrerar med storstäder och med det globaliserande samhället. Av detta kan, enligt min mening slutsatsen dras om att torde vara viktigt med re-embedding - d.v.s. att få tillbaka identiteten och satsa på det lokala exempelvis hos en stads kulturarv och samtidigt bevara traditionerna som finns.¹¹¹

---

¹⁰⁶ Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

¹⁰⁷ Se avsnitt teoretiska begrepp kulturarv, s. 17.

¹⁰⁸ Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

¹⁰⁹ Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

¹¹⁰ Se avsnitt teoretiska perspektiv, s. 16.

¹¹¹ Se avsnitt tidigare forskning, s. 13.

5.7. Gestaltningar i stadsmiljön

Vad gäller frågan om kulturarvsturism för staden Söderköping berättar Monica och Barbro att de arbetar med kulturarvsturism genom det kulturarvsprogram som jag tagit del av. De berättar att turistbyrån arbetar med marknadsföring medan Barbro och Monica arbetar med den producerande delen om Söderköpings historia såsom: broschyrer, utställningar och producerar material om kulturarvet. Ett mönster som de följt i nästan tio år är att satsa på gestaltningar i stadsmiljön istället för ett eget museum. Till följd av att nästan hela innerstaden i sig är ett stort kulturarv gestaltas det av sig självt genom sin unika själ och bebyggelse. Flera hus och miljöer i Söderköping har bevarats och förstärks av stadsmiljön som ytterligare stärks genom exempelvis ljud eller mindre gestaltningar.¹¹²

I Söderköpings stadsmiljö genomförs satsningar av bland annat Monica och Barbro för barn genom gestaltningar. På sex platser kan besökaren upptäcka något som heter "Tornen" som syftar till att visa en fantasitid och medeltid som möts. Där får barnen integrera själva genom att kika in, veva, dra och trycka på ljudknappar som sedan får dockor och andra föremål att berätta. Integrerandet i gestaltningen skapar en nyfikenhet hos barnen som främjar till att de lyssnar och får själva känna delaktighet. En ytterligare populär upplevelse för barn, enligt mina egna observationer, är det gula lilla tåget Tuffe där barn och vuxna kan åka med på en tur under sommaren. I detta tåg tuffar besökarna eller dylikt runt på en upptäcktsfärd genom staden där de får höra berättelser om stadens historia.¹¹³

Monica Stangel Löfvall berättar vidare att kommunen i deras arbete även just nu håller på med en interaktiv installation, i form av ett slags dataspel som vänder sig till barn. I dataspelet "kliver du in" i ett medeltida Söderköping och styr olika händelser med sin kropp som ett dataspel. Här har de utgått från barns funderingar om medeltiden.¹¹⁴ De vill främja till pedagogisk inlärning med frågor om hur människor levde förr och lever idag i andra delar av världen samt hur det kan komma att se ut i framtiden.¹¹⁵

I fortsättningen och satsningen på gestaltning i Söderköpings stadsmiljö finner Barbro och Monica det viktigt att gestalta och sprida historien på ett unikt sätt i den idylliska lilla staden och inte genom ett eget museum. Härvidlag räknas det stora kulturevenemanget Gästabudet in

---

¹¹² Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

¹¹³ Söderköping, *Barnens Söderköping, liten stad med mycket kul*

¹¹⁴ Stangel Löfvall, Monica. 2014. E-mail 17 september. < monica.stangel.lofvall@soderkoping.se >.

¹¹⁵ Ylva och Toste, <http://ylvaochtoste.wordpress.com/about/> (Hämtad 2014-11-11)

som lockade så mycket som ca 20 000 besökare för år 2014.¹¹⁶ Enligt Barbro är Gästabudet det största medeltidsvenemanget i Sverige efter medeltidsveckan på Gotland.¹¹⁷ Gästabudet är ett exempel på hur en Söderköping tar stadens kulturmiljö och historia och skapar resurser av den. Söderköpings historia lyfts vidare fram under Gästabudet genom att skapa och gestalta medeltida upplevelser för besökarna, men där de även får uppleva stadens historia. Genom att levandegöra kulturarvet anser Söderköpings kulturarvsprogram att det stärker identiteten som stad¹¹⁸.

Beträffande gestaltningar i stadsmiljö kan besökare även finna utställningspaviljongen "Söderköping under våra fötter - Vintervadsgatan", en satsning om medeltiden med ord, bild och ljud. Det finns även tillgängligt att som besökare låna en audioguide eller ladda ner den för att gå runt i staden där det finns ljudspår och lyssna till stadens historia.

I avsnittet tidigare forskning¹¹⁹ nämner jag vad Länsstyrelsen skriver om hur kulturarv kan utgöra en resurs på flera sätt. Dessa anser jag Söderköping borde kunna i större grad beakta för att därigenom eventuellt utveckla kulturarvet som resurs ytterligare i staden genom att föra samman Söderköpings stads kulturmiljöer.

- "kultur som upplevelsenäring
- kultur som livsmiljö
- kultur som näring
- kultur för profilering och marknadsföring
- kulturell kompetens som marknadsmässig fördel
- kultur som grund för samverkan
- kultur som kreativitetsfrämjare
- kultur som hälsofrämjare"¹²⁰.

Vidare i avsnittet kulturarv som resurs¹²¹ har lyfts fram att Grundberg menar att kulturarvet har tagit sig in i nöjesindustrin och att kulturarvet idag kan ses som en produkt som en stad

---

¹¹⁶ Norrköpings tidningar, <http://www.nt.se/nyheter/soderkoping/rekordbesok-pa-arets-gastabud-10151351.aspx> (Hämtad 2014-11-03)

¹¹⁷ Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

¹¹⁸ Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016, s. 13.

¹¹⁹ Se avsnitt kulturarv som resurs, s. 15.

¹²⁰ Se avsnitt kulturarv som resurs, s. 15.

kan tjäna pengar på.¹²² Utifrån Söderköpings användning av gestaltningar och tillgängliggöra kulturarvet i stadsmiljön ses detta som en fördel att kulturarvet idag ses som en produkt som Söderköping därmed kan bringa inkomster från och marknadsföra sig med. Detta resonemang stärker enligt min mening den lokala identiteten som Söderköping marknadsför sig med och bevarar kulturarvet med utgångspunkt om ett globaliserat samhälle.

5.7.1 Varför inget museum?

På min följdfråga om varför inget museum i Söderköping svarar Monica Stangel Löfvall följande:

”Sedan 1918 har det funnits en hembygdsförening som har haft museum i Söderköping. Därför har det inte varit någon anledning för kommunen att driva ett eget museum utan hembygdsföreningen har stöttats på olika sätt i sitt arbete. För landsbygden finns det ytterligare två museer och ytterligare ett med föremålssamlingar som för tillfället inte visas. Därmed är en hel del av kommunen täckt vad gäller från föremål 17-18- och tidigt 1900-tal. Läns museet förväntas även täcka in kommunen, främst kanske gällande förhistorisk tid och medeltid.”¹²³

Monica säger att det satsas mycket på gestaltning som sker i form av: ”drama, dramavisningar eller rollspel med dramapedagogerna. T ex har i många år gjorts ett rollspel för 5:e klassare om medeltid i kyrkparken (halvdag/klass) och nu på senare år på Korskullen om 1800-talet. De provade också dramavandringar vid Tornen i år för mindre barn. Dramavandringar görs också som offentliga program sommartid. Hon menar att även Gästabudet är ett enda stort rollspel.”¹²⁴

Monica nämner vidare att kommunen varje år försöker göra en (tillfällig) utställning om medeltida/kulturhistoriskt tema som exempel: ”barnhemmen i Söderköping, järnvägen, arkeologiska utgrävningar i Söderköping, Söderköping som hamn- och handelsstad under medeltiden, husdjur under medeltiden, fabeldjur, fotoutställningar med 1800-1900-tals bilder samt vykortsbilder från Söderköping.” Monica uppger även att de vidtar vandringsutställningar, främst till äldreården men som också kan fungera i skolan.¹²⁵

---

¹²¹ Se avsnitt kulturarv som resurs, s. 15.

¹²² Se avsnitt kulturarv som resurs, s. 15.

¹²³ Stangel Löfvall, Monica. 2014. E-mail 17 september. < monica.stangel.lofvall@soderkoping.se >.

¹²⁴ Stangel Löfvall, Monica. 2014. E-mail 17 september. < monica.stangel.lofvall@soderkoping.se >.

¹²⁵ Stangel Löfvall, Monica. 2014. E-mail 17 september. < monica.stangel.lofvall@soderkoping.se >.

5.8. Söderköpings resurser inom turism

Malin Amér och Therese Rahnel på Söderköpings turistbyrå berättar att Söderköpings turism arbetar med fyra viktiga delar, den historiska staden Söderköping, Göta kanal, S:t Anna skärgård med natur och kulturhistoria samt den omgivande landsbygden med natur och kulturhistoria. Vidare menar Malin och Therese att kultur, kulturarv och kulturhistoria är viktiga för besöksmålet Söderköping. Kulturturismen är betydelsefull för staden, vilket visar sig varför människor reser och besöker Söderköping. Besökaren söker att resa bort, finna avkoppling, få stimulans och underhållas. De kulturhistoriska besöksmålen och upplevelserna som Söderköping turistbyrå nämner är: Stegeborgs Slottsruin, Stadshistoriska museet, Capella Ecumenica, Galleri Rådhuset, Skärgårdsmuséet, S:t Laurentii kyrka, Söderköpings Gästabud, Rundturståget Tuffe samt guidningar i Söderköping. Malin och Therese nämner även att dessa aktiviteter har ca 65 000 besökare per år där 75 procent är icke kommuninvånare. Total turismomsättning i Söderköpings kommun var år 2012 ca 187 miljoner kronor och hade ca 569 000 besökare. Aktiviteternas andel var 20 miljoner kronor och står för ca tio procent av turismkronan. I aktiviteter ingår alla former av aktiviteter, bland dem de kulturturistiska besöksmålen. Många aktiviteter är kostnadsfria, vilket medför den relativt låga andelen av omsättningen, men aktiviteterna är ofta reseanledningen och bidrar därför i hög grad till övrig omsättning.¹²⁶

Som ovan nämnts under avsnittet tidigare forskning¹²⁷ har Joakim Andersson uttalat att det finns ett flertal sätt att lyfta fram kulturarv och kulturmiljö och detta har resulterat i satsningar i form av skyltar, guider, utställningar och andra medie-ringsformer.¹²⁸ Söderköpings kommun satsar på sin unika plats där besökare vill komma bort, få stimulans och avkoppling samt underhållas.

5.9. Göta kanals betydelse

Göta kanal ringlar sig som ett blått band genom staden och på kajen flanerar både båtfolk och nyfikna åskådare. Kanalhamnen är en naturlig mittpunkt och härifrån är det nära till nya upplevelser.

---

¹²⁶ Amér, Malin. 2014. E-mail 21 februari. < malin.amer@soderkoping.se >.

¹²⁷ Se avsnitt tidigare forskning, s. 14.

¹²⁸ Se avsnitt tidigare forskning, s. 14.

Stan är full av historia och kultur, medan landsbygden och S:t Anna skärgård framför allt dukar upp ett smörgåsbord av olika naturtyper. (*Söderköpings turistbyrå*)

På frågan om Göta kanals betydelse för Söderköpings stads turism svarar Malin Amér följande:

”Kanalhamnen attraherar ca 380 000 besökare per år. Merparten är återkommande besökare från närområdet, vilket visar att miljön och utbudet är betydelsefullt och något besökare uppskattar för en utflykt. Gästhamnen har ca 2000 båtnätter per år, men besöksantalet till Göta kanal är större vilket det stora antalet besökare till Kanalhamnen visar. Göta kanal är en av fyra viktiga delar i Söderköpings turism. Söderköping var en betydelsefull medeltida stad långt innan Göta kanal fanns och många av våra fornlämningar, kulturhistoriska byggnader, stadsmiljö och skärgårdshistoria fanns innan och utvecklades utan Göta kanal eller påverkades av kanalens tillkomst. Men Göta kanal har självklart stor betydelse och i miljöer med lång historia som Söderköping, fortsätter kulturarvet att utvecklas med det som införs. T.ex. Ramunderberget är en kulturhistorisk intressant plats med fornborg, ett samspel med kurhotellet Söderköpings Brunn med mera. Tack vare att vi har Kanalhamnen mitt i staden, bidrar det till attraktionen genom den trevliga miljön det skapar med folkliv, båtar och aktiviteter.”¹²⁹

5.10. S:t Ragnhilds Gille

För att bringa fram ytterligare underlag om hur Söderköping arbetar med bevarandet av kulturarv kontaktade jag Söderköpings hembygdsförening S:t Ragnhilds Gille. De arbetar med och för Söderköpings stadshistoria genom arkiv och museum.¹³⁰ Nedan angivna frågor besvarades av Carl-Johan Ivarsson på S:t Ragnhilds Gille som tillika är historielärare i Söderköping.

- Hur arbetar Söderköping med kulturarven?
- Hur skulle du definiera Söderköpings stad som kulturarv?
- Vad räknas in som kulturarv i Söderköping?

”Söderköping som kulturarv sträcker sig från stadens grundande vid 1200-talets början och egentligen ännu längre tillbaka. Det finns materiella spår av vad som fanns här före stadens

---

¹²⁹ Amér, Malin. 2014. E-mail 21 februari. <malin.amer@soderkoping.se>.

¹³⁰ S:t Ragnhilds Gille, <http://www.stragnhildsgille.se/wordpress/foreningen/> (Hämtad 2014-11-11)

grundande. Ett konkret kulturarv från denna förhistoriska Söderköping är runstenen vid S:t Laurentii kyrka och de runstensfragment som finns utställda på Stadshistoriska museet.

S:t Ragnhilds Gille har alltsedan bildandet 1918 verkat för detta kulturarv – även om ordet ”kulturarv” skapades först under de senaste decennierna. Att våra grundare valde att ge det som ofta annars kallas för en hembygdsförening namnet S:t Ragnhilds Gille är signifikant för att fokuseringen på medeltiden var stark. Ganska snart efter bildandet byttes de i föreningar vanliga begreppen ordförande, sekreterare, kassör, ut mot mer medeltidsklingande ålderman, präntare, skattmästare.”¹³¹

S:t Ragnhilds Gille försöker att arbeta tidsmässigt brett. Ivarsson berättar att det nationella intresset för Söderköping ligger på stadens ”storhetstid”, tiden från stadens grundande till ungefär Söderköpings riksdag 1595 som är sista gången som Söderköping gör avtryck på rikshistorien. På senare år har det vid återkommande tillfällen redovisats nya rön inom Söderköpings arkeologi. Kunskapen inom det arkeologiska området har exploderat genom alla grävningar som gjorts i innerstaden.¹³²

Ivarsson berättar även om Söderköpings medeltid ovan jord enligt följande:

”Medeltiden ovan jord i Söderköping i huvudsak handlar om kyrkorna Drothem och S:t Laurentii. Det finns också en del medeltida källarvåningar som bevarats under senare påbyggnader. Det finns ett fantastiskt arkeologiskt källmaterial som delvis beror på stadens geografiska förutsättningar – att organiskt material kan bevaras så väl i leran. Genom utgrävningarna så är faktiskt Söderköping kanske den medeltida stad i Sverige som vi har mest kunskap om med hänvisning till Dick Harrisons bok.

Av den permanenta utställningen på stadshistoriska museet handlar ungefär 2/3 om medeltiden vilket är helt i sin ordning. Vi har i Gillet också försökt att hänga på det nuvarande starka medeltidsintresset genom Söderköpings Gästabud som kom till egentligen utan vår medverkan genom att ha öppet på vårt museum osv. Sedan är det värt att påpeka att Söderköpings Gästabud är en happening med medeltidstema, inte nödvändigtvis en bild av hur staden var på medeltiden. Men väcker det intresse för att studera historia så är jag nöjd.”¹³³

---

¹³¹ Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

¹³² Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

¹³³ Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

Ivarsson vill även föra fram de drygt 400 år som passerat sedan Söderköpings historiska storhetstid upphörde. Även om det inte står något om staden i senare tiders skildring av Sveriges historia så är småstadshistorien efter 1600-talet enligt Ivarsson alltid värd att uppmärksamma. För deras medlemmar är det framförallt historien om Söderköping under 1900-talet som är intressant genom att detta var den miljö de själva och/eller deras föräldrar växte upp i. Därigenom blir hemstaden och rötterna enligt Ivarsson en slags existensiell förutsättning. S:t Ragnhilds Gille erbjuder ett bildarkiv som publicerades på nätet hösten 2008 och som nu har ca 15 000 bilder publicerade.¹³⁴ Ivarsson uttrycker att: ”Bildskatten med bilder från gamla Söderköping är kanske ett viktigare kulturarv för många Söderköpingsbor än vad som hände vid Birger Magnussons kröning år 1302 i S:t Laurentii kyrka.”¹³⁵

Carl-Johan Ivarsson uppger även att:

”Nostalg, bilder och berättelser från gamla Söderköping drar ofta fler besökare till våra publika arrangemang än vad någonsin medeltiden gör. Självt försöker jag i olika teman kring föreläsningar och även till årsboken där jag har äran att sitta i redaktionen även lyfta fram de mest dolda perioderna i Söderköpings historia, 1600- och 1700-talen, eftersom de inte är en del av det folkliga kulturarvet och inte heller är av rikshistoriskt intresse.

Egentligen är ju hela staden och dess miljö ett stort kulturarv. Vi har också haft ambitioner att lyfta fram den andra halvan av 1900-talet. Marie Hagsten från läns museet var hos oss och gjorde en stadsvandring för att lyfta fram modernistisk arkitektur i Söderköping, och i förra årsboken hade vi en artikel om hur det var att komma till Söderköping som flykting i mitten av 1960-talet. Det är också en angelägen uppgift att dokumentera det som kommer att vara av stort intresse om 50 år eller så.”¹³⁶

5.11. Dick Harrison

Dick Harrison har varit en stor del av att skapa historisk identitet för Söderköping och för att ha en historiegrund att stå på. Dick Harrison har varit ett flertal gånger i Söderköping och dramatiserat historiska vandringar i stadskärnan. När jag läste boken *En medeltida storstad* som är skriven av Dick Harrison blev jag nyfiken på hur han ser Söderköpings stad som ett kulturarv. Jag kontaktade honom med några frågor som han besvarade enligt följande:

---

¹³⁴ Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

¹³⁵ Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

¹³⁶ Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. < info@stragnhildsgille.se >.

"Söderköping är en av de intressantaste städerna i Sverige, sett till kulturarvspotentialen. Jag skriver medvetet "-potentialen", eftersom kulturarvet inte är självklart utan bygger på att det finns människor som levandegör det. Det mest unika med Söderköping är det som finns under jord och det som är inbyggt i själva stadsbilden: träbroläggningarna och avloppsrännorna under gatorna, gatunätet kring åarna, brunnsmiljön, osv. I synnerhet de medeltida kvarlevorna är oerhört värdefulla, sett till omfånget och rikedom. Ingen annan stad i det medeltida kungariket Sverige kan mäta sig med Söderköping när det gäller arkeologiska fynd som visar hur stadslivet fungerade. Det finns paralleller i det dåtida kungariket Danmark, som Lund och Malmö, men inte i dåtidens Sverige. Lägg därtill den senare utvecklade brunnskulturen och Göta kanal, och du får en oslagbar kombination av historiskt kulturarv - men bara under förutsättning att Söderköpingsborna väljer att lyfta fram den.

Som resurs betraktad är följaktligen kulturarvsturismen för Söderköpings kommun mycket stor. Som på få andra platser kan staden här levandegöra en svunnen epok och skildra hur en stad växer fram, blomstrar, stagnerar och får nytt liv. Det faktum att det rör sig om en småstad är en viktig förutsättning. Därigenom kan det medeltida kulturarvet beredas stor plats och synliggöras på ett sätt som hade varit mycket svårt om det istället hade rört sig om exempelvis Göteborg eller Stockholm."¹³⁷

Dick Harrison anser även att kulturarvet har en större roll i dagens samhälle, eftersom vi idag har tid och råd att ägna oss åt vårt kulturarv. Han menar att det tidigare i historien bara var förmögna människor och deras experter som tyckte att det kulturella arvet var intressant, och under största delen av 1900-talet betraktade människor ofta kulturarvet som något som var i vägen, t.ex. modernisering av städer. Idag har vi både intresse och ekonomi till att prioritera kulturarvet.¹³⁸

---

¹³⁷ Harrison, Dick. 2014. E-mail 28 juni. <dick.harrison@hist.lu.se >.

¹³⁸ Harrison, Dick. 2014. E-mail 29 september. <dick.harrison@hist.lu.se >.

6. Diskussion

I min diskussion intar jag utgångspunkten att kulturarvet är viktigt för oss människor och för en stads utveckling. Utifrån denna tes är det intressant att analysera hur kulturarvet kommer konkurrera och ingå i nöjesindustrin som en produkt och konsumtion som kan förmedlas och sprida kunskap. Detta torde härutöver leda till skapande tillväxt hos turismen som resurs. Detta genom hur det påverkar inte bara vår framtid utan även stadsrummets utveckling i nutid genom politisk, ekonomisk samt kulturell påverkan. Kulturarvet hävdar jag har en framtid till följd av att det varje dag skapas nya kulturarv och förmedlingen av att dessa utökas samt fortlöpande förnyas hela tiden. Genom att vårt samhälle utvecklas och globaliseras, måste vi även titta tillbaka för att lära oss av dåtiden. Det är härvidlag kulturarven spelar stor roll mot bakgrund av att det är då den bär sin stora maktposition. En fortsatt diskussion som kan ställas inom ramen för globaliseringen av samhället är vad som ska räknas som kulturarv för framtida generationer. Utifrån detta hävdar jag att det finns ett behov av förmedling och en dialog av kulturarv, där kultur och turism samverkar och är i fokus för att möjliggöra förmedling, kunskap samt upplevelser av kulturarvet.

Med hänsyn till de resultat som förevarande uppsats belyser har jag fått ett givet svar på hur Söderköping förhåller sig till att kulturarvsturismen och kulturarven har en stor betydelse för Söderköping som stad, inte bara i nutiden utan även inför framtiden. Tack vare Dick Harrison och Carl-Johan Ivarssons svar på Söderköping som kulturarv har jag tillgodogjorts en djupare inblick om hur viktigt historien därmed kulturarven är för Söderköping samt hur staden bör dra nytta av den historia den har under sina fötter. Vidare går det utifrån deras yttranden dra slutsatsen om att gestaltningar och skapandet av upplevelser i syfte av kulturarven och historien är centrala för att väcka ett intresse hos besökare som leder till att det blir minnesvärt. Det kan också knyta an till vad Peter Aronsson menar med att historia och vårt förflutna skapar ekonomiska inkomster genom att använda historia samt det förflutna som kunskap, för att fatta beslut om framtiden¹³⁹.

Det jag har uppmärksammat i studerandet av Söderköpings kommuns kulturarvsprogram gällande perioden 2014-2016 är att de lägger stor vikt på att levandegöra kulturarvet för besökaren. D.v.s. att levandegöra kulturarvet genom upplevelser istället för att reservera det. Fördelar med detta uppkommer genom att följa med i förnyelsetakten genom dagens medier

---

¹³⁹ Se avsnitt tidigare forskning, s. 14.

och nå nya besökare. Ett ytterligare verktyg som används är att göra urval av vad som ska sparas inför framtiden och vad som är intressant för vår samtid. Ett annat verktyg som jag uppmärksammat är valet att lyfta fram historien i Söderköping och vad som gör den unik.

Söderköpings satsning på gestaltningar i stadsmiljön istället för ett eget museum anser jag fördelaktigt. Jag tror det är enklare att skapa nya gestaltningar samt följa med i förnyelsetakten i det avseendet att det skapar nyfikenhet hos besökarna. Därvidlag delar jag Grundbergs tes om att kulturarvet har kommit in i nöjesindustrin och därigenom öppnas nya dörrar. Grundberg menar vidare att om vi iscensätter och levandegör kulturarvet kan besökare lättare ta till sig historien.¹⁴⁰ Jag anser att det är lättare som turist eller besökare i Söderköpings stadskärna att ta till sig historien om besökaren promenerar och finner gestaltningar som då skapar nyfikenhet och ett intresse att stanna intill. Ett sätt att väcka intresse kan exempelvis vara genom att besökaren eller turisten får integrera själv och inte enbart läsa text. Integration tror jag är en viktig del för Söderköpings gestaltningar i framtiden i form av skyltar, knappar, färger och ljud. Detta anser jag viktigt utifrån vad Peter Aronsson menar i avsnitt tidigare forskning¹⁴¹ av att kultur används som redskap för att skapa attraktivitet inom besöks- eller turismnäringen¹⁴².

Utifrån vad som framkom genom intervjuerna kan det konstateras att Söderköping är en stor del av den svenska medeltida historien och att dåtiden är en viktig resurs att bevara i Söderköping både genom att gestalta och förmedla den här i nutiden. Ytterligare kan slutsatsen dras att Söderköping kan konkurrera med storstäder och med det globaliserande samhället genom att satsa på identiteten och det lokala, exempelvis hos en stads kulturarv och därigenom bevara traditionerna som finns likt re-embedding. Utifrån Dick Harrison och Monica och Barbros intervjuer framkommer det att tillgängliggörandet samt levandegörandet av förhållningen till kulturarvet är en stor del av småstaden Söderköping och hur det då enligt Dick Harrison kan skildra en stads framväxt, hur den får nytt liv genom att kulturarvet får en större roll i samhället idag med tanke på framtiden.

”Det okända kulturarvet har vaknat till liv successivt, där de kulturhistoriska miljöerna och företeelserna vuxit och som på många sätt speglar landets utveckling och de skilda världar

---

¹⁴⁰ Se avsnitt kulturarv som resurs, s. 15.

¹⁴¹ Se avsnitt tidigare forskning, s. 14.

¹⁴² Se avsnitt tidigare forskning, s. 14.

inom människors livsvillkor”. Utifrån detta uttalande från kulturgeografen Björn Segrell finner Söderköping sin framtid i framväxten av en stads historia genom att skildra och gestalta den i staden.

En annan aspekt som inte bör glömmas är att inte bara den stora medeltida historien är betydelsefull för Söderköpings stad utan också den bevarade bildskatten som kommunen samlat på under alla år. Enligt Carl-Johan Ivarsson är detta kulturarv en spännande del för Söderköpings invånare eller andra besökare som en gång i tiden var bosatta i Söderköping.¹⁴³ Det är kulturarv som enligt Emma Göransson skapar nostalgi samt minnen av berättelser som är kopplade till platsen och landskapet som förenar människor och skapar gemenskap då exempelvis genom bildskattens kulturarv.¹⁴⁴

Bildskatten ser jag som intressant och spännande område att skåda eftersom jag själv är uppväxt i staden. Vidare ser jag detta som ett sätt att föra samman Söderköpings historia och göra den mer personlig för Söderköpings invånare eftersom jag anser, likt Ivarsson, att bildskatten utgör ett viktigt kulturarv i syfte att se tillbaka på sin egen historia och stadens utveckling. Detta kan även sägas vinna stöd i vad Riksantikvarieämbetet menade om att detta gör att människor intresserar sig mer för kulturarv och historia eftersom det kan ses som äkta och ett bevis på en svunnen tid¹⁴⁵. Ett ytterligare syfte med att betrakta bildskatten anser jag vara att finna Söderköpingsbors egen existens och eventuellt hjälpa till att släktforska eller för att även kunna skåda hur Söderköpings stad såg ut förr i tiden. Utifrån ett bakåtblickande perspektiv, tror jag, det skapar nostalgi just för lärdomen av dåtiden, för att leva i nutiden och för att kunna skapa något inför framtiden.

I mina observationer under sommarårstiden har jag uppmärksammat att den största delen av turismen håller till uppe vid Göta kanal intill de små butikerna. Det som är den framträdande delen i Söderköping intill Göta kanal är Smultronstället som är en mycket känd glassrestaurang. Jag anser att Göta kanal och Smultronstället skapar en stor attraktivitet för turismen i Söderköping. Denna observation kan kopplas till vad Robert David Sack menade med att kulturarv och platser ger staden resurser.

---

¹⁴³ Se avsnitt S:t Ragnhilds Gille, s. 39.

¹⁴⁴ Se avsnitt tidigare forskning, s. 11.

¹⁴⁵ Se avsnitt tidigare forskning, s. 12.

"Platser med historiskt arv är så kallade
"konsumtionsplatser" och arrangeras på så sätt att de
uppmuntrar till konsumtion. Den konsumtionen kan förändra
en redan befintlig plats eller i vissa fall även bidra till
skapandet av en helt ny plats."¹⁴²

I mina vidare observationer har jag även upplevt stor glädje och gemenskap från turister när de strosar runt i den idylliska lilla staden som har bevarat en stor del av historien i form av bevarandet av dess bebyggelse. Liknande har anförts under avsnittet tidigare forskning¹⁴⁶ d.v.s. att det finns minnen som är kopplade till platsen och landskapet som då kan bidra till att förena samtidens människor¹⁴⁷.

Utifrån Söderköpings plats och sitt levandegörande infinner sig ett kritiskt resonemang att Söderköping befinner sig i ett dilemma. Där Göta kanal och den medeltida historien slår ut varandra och inte samverkar. Vad skulle hända om både Göta kanal och den medeltida historien kunde samverka ytterligare istället för att konkurrera med varandra? Jag anser att något unikt skulle uppstå för Söderköpings stad. Detta skulle kunna handla om att visa upp mindre skepp inspirerat av medeltiden och med aktiviteter runt Göta kanal i Söderköpings innerstad, för att knyta samman Göta kanal och den medeltida historien för staden.

Idag är Söderköping en idyllisk liten småstad, vem kan ana att under dina fötter var du än sätter dem i Söderköpings stadskärna ligger ännu en stad. En historia full av unika kulturarv som kyrkorna, forntiden, rådhus, kanalen, stadsbildning (den låga bebyggelsen, profilen), Söderköpings brunn, Drothem, ramunderberget, ån, kvarnmiljöerna, korskullen, slussarna och stugorna längs med Göta kanal. Dick Harrison säger att "Söderköping är en av de intressantaste städerna i Sverige, sett till kulturarvspotentialen." Och detta kan jag nu förstå. När jag gav mig in i detta projekt och uppsatsskrivande kunde jag inte ana hur stort egentligen Söderköping är sett ur kulturarvsintresse. Under stadens skal, gömmer sig skattens historiska kulturarv. Söderköpings kommun visar att kulturarvet är betydelsefullt för staden både från att tillgängliggöra det men likaså levandegöra kulturarvet. Slutligen vill jag tillägga att jag kan konstatera att det är viktigt att bevara dåtiden genom att få uppleva den i nutiden och för att arbeta och bevara den inför framtiden.

---

¹⁴⁶ Se avsnitt tidigare forskning, s. 12.

¹⁴⁷ Se avsnitt tidigare forskning, s. 12.

6.1. Vidare diskussion

Med utgångspunkt från Söderköpings stad ser jag utvecklingsmöjligheter vad gäller att förmedla historien ytterligare och för att använda den som resurs. Härvidlag åsyftar jag huvudsakligen upplevelser under årstiderna hösten, våren, men framförallt under vintern. Det resulterade i att jag själv i mitt kreativa tänkande började skapa idéer som Söderköping skulle kunna satsa på. Vintern är, enligt min mening, en mysig årstid och för att stärka denna stämning i Söderköping skulle staden kunna göra det genom en utveckling av julmarknaden. Detta skulle kunna ske i form av fortsatt utveckling inom förmedling och gestaltning av Söderköpings historia främst relaterat till medeltiden men även relation till stadens kulturarv. Detta skulle exempelvis vidare ske genom upplevelser som åka häst och vagn, bygga snölyktor, historiskt skådespeleri om hur medeltiden var på vintern.

Ett ytterligare tänkbart evenemang som skulle vända sig till en bred målgrupp och som även skulle vara intressant, enligt mig, är att satsa på vinterdagar. Dessa dagar skulle förslagsvis innehålla att besökarna skulle starta i Mem eller i Söderköping och ta sig fram på skidor eller skridskor och på vägen ska det erbjudas stationer och stanna till vid. Det skulle exempelvis vidare erbjudas att delta i en tipspromenad genom att knyta ihop Göta kanal och Söderköpings historia.

Till grund för jämförelse med en annan liknande stad som Söderköping besökte jag Vadstena i syfte att inspireras av hur Söderköping eventuellt kan lära av hur Vadstena gestaltar och förmedlar deras stads historia i stadsmiljön samt genom aktiviteter. Vadstena är likt Söderköping en medeltida stad som består av mycket historia och båda satsar på den genom turismen.

Vid studerande av Vadstenas satsning på barnfestival med fokus på miljö¹⁴⁸ uppstod en idé hos mig om potentialen att genomföra något liknande i Söderköping. Söderköping skulle kunna satsa på en festival med temat hållbart samhälle och använda kulturarven Göta kanal samt ån som rinner i staden, eftersom båda vattenlederna en gång i tiden var viktiga för förflyttning och handel. En ytterligare fundering som uppkommit under studiens gång är huruvida Söderköping skulle kunna ordna aktiviteter och gestaltningar längs med Göta kanal

---

¹⁴⁸ Vadstena, Magasinet för dig som bor i eller besöker Vadstena, s. 25.

samt ån för att exempelvis visa upp äldre båtar som ångbåt samt fokusera till kunskap om hållbart samhälle och historia.

I vidare jämförelse med Vadstenas äventyrliga naturupplevelse ”skattjakten” på berget Omberg¹⁴⁹ skulle Söderköping kunna använda det historiska Ramunderberget till något likartat. På Omberg finns det tre slingor med olika svårighetsgrader där barnen bjuds på överraskningar när de går i mål. I Ramunderskogen torde även denna idé fungera, där barnfamiljer får vara ute i naturen med matsäck samt uppleva spänning om en skattjakt.

Mina tankegångar går även mot kulturlivet för ungdomar i Söderköping gällande hur det skulle vara möjligt att locka fler ungdomar att besöka Söderköping och på vilket sätt detta skulle kunna uppnås. På Vadstenas hemsida står det att de erbjuder konserter och detta tror jag även skulle gynna intresset från ungdomar i Söderköping. Vidare har besöket i Vadstena väckt tankar om huruvida Söderköping skulle kunna ordna utomhusbio på sommaren i kulturmiljön Brunnsparken där ungdomarna eller besökarna skulle kunna komma en timme tidigare och ha picknick eller bara umgås.

Resonemanget om att locka ungdomar till Söderköping finner jag i detta fall de statliga kulturmiljömålen viktiga för Söderköpings kommuns arbete inom kulturmiljön i staden och hur det kan locka ungdomar att besöka exempelvis Söderköpings brunnsparke och skapa intresseväckande aktiviteter för ungdomar. De statliga kulturmiljömålen är följande:

- "Ett försvarat och bevarat kulturarv.
- Ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen.
- Allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön.
- Nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv."¹⁵⁰

Min slutsats av denna diskussion och stadens möjlighet till utveckling av kulturarvsarbete är att kommunen inte endast bör fokusera på vad besökare kan göra under sommaren utan framförallt vad som kan erbjudas under de andra tre årstiderna. Ytterligare kan det med hänsyn till Jonas Grundbergs ord knyta an det till Söderköpings utvecklingspotential att

---

¹⁴⁹ Vadstena, Magasinet för dig som bor i eller besöker Vadstena, s. 43.

¹⁵⁰ Se avsnitt teoretiska begrepp kulturarv, s. 17.

kulturarvet kan användas som resurs som kan ses som en produkt, en upplevelseprodukt som vi kan iscensätta och levandegöra.

Källförteckning

Offentligt tryck

Kulturarvsprogram för Söderköpings kommun 2014-2016

Riksantikvarieämbetet, *Inspiration diskussion, Agenda kulturarv*

<http://agendakulturarv.raa.se/opencms/export/agendakulturarv/dokument/Insp1.pdf>. Hämtad: 2014-11-03

Riksantikvarieämbetet, *Trender i tiden 2010–2015, Riksantikvarieämbetets omvärldsanalys*.

Hämtad: 2014-09-30

Riksantikvarieämbetet, *Kulturarvsturism Strategi 2005-2007*,

http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/147/varia2007_10.pdf?sequence=1. Hämtad: 2014-09-24

Medeltidscentrum Söderköping, *Söderköping under våra fötter – Vintervadsgatan*

Söderköpings kommun, *Söderköping under våra fötter - Den medeltida staden under staden*

Söderköping, *Barnens Söderköping, liten stad med mycket kul*

Vadstena, *Vadstena, Magasinet för dig som bor i eller besöker Vadstena*

Turistbyrån Söderköping, *Natur & kultur*

Litteratur

Anelid, Per S., *Söderköping - En vandring i ord och bild*, Ringqvist, Söderköping, 1996

Misiura, Shashi, *Heritage marketing*, Elsevier, Oxford, 2006

Alzén, Annika, ”Reservera eller kultivera” i Anshelm, Jonas (red.). *Modernisering och kulturarv*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Höör, 1993

Aronsson, Peter, ”Historiebrukens ekologi” i Jonsson, Leif (red.). *Astrid Lindgrens världar i Vimmerby: en studie om kulturarv och samhällsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2010

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2 uppl., Liber AB, Malmö, 2011

Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2 uppl., Studentlitteratur AB, Lund, 2009

Göransson, Emma, *Samtidskonst och materiella minnen*. Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) I *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Andersson, Joakim, *Skilda världar, Samtida föreställningar om kulturarvsplatser*, Linköpings universitet 2008

Holm, Kina och Ingvarsson, Annelie, *Turistiskt kulturutövande - En studie om autentiska kulturarvs fiktiva kontexter i Skara och Skottland*, Linköpings universitet 2005

Eriksen, Hylland, Thomas, *Globalization*, Berg Publishers, Oxford, 2007,

Persson, Jenny, *Kulturarv som en turistisk resurs - En studie av Astrid Lindgrens värld*, Linköpings universitet 2009

Segrell, Björn, *Göta kanals okända kulturarv - lokal kunskapsuppbyggnad för kulturturism inom Göta kanal-korridoren*, Linköpings universitet 2001

Aronsson, Peter, *Historiebruk - att använda det förflutna*, Studentlitteratur AB, Lund, 2005

Eriksson, Lena, "Det förflutnas framtid – hållbar kulturarvsproduktion" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Svensson, Anna, *Arkeologi som kulturarvsförmedlare och kulturarvsturism – ett möjligt samarbete?*, Linköpings universitet 2007

Lundqvist, Torbjörn, "Framtidens städer, Högteknologi eller sammanbrott?" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Isendahl, Christian, "Med facit i hand? Hur arkeologisk kunskap kan bidra till en hållbar stadsutveckling" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.), *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Adolphon, Marcus, "Främling i konsumtionsstaden" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Sand, Monica, "Resonans – att resonera med stadsrummet" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Håkansson, Maria, "Konsumtion som kultur(arv), ett bidrag till hållbar stadsutveckling?" i Olsson, Krister, Nilsson, Daniel (red.) *Det förflutna i framtidens stad – Tankar om kulturarv, konsumtion och hållbar stadsutveckling*, Nordic Academic Press, Lund, 2014

Nilsson, Daniel, *Kulturarv och natur som resurs för hållbar utveckling och tillväxt*, TemaNord, Köpenhamn, 2009

Aronsson, Peter, Hillström, Magdalena (red.), *Kulturarvets dynamik*, Tema Kultur och Samhälle, Norrköping, 2005

Blom, Thomas, Nilsson, Mats, *Turismens historia & utveckling*, Liber AB, Malmö, 2005

Andersson, Caroline och Feinhals, Karin, *Kulturarvsturism – för vem och i vilket syfte? - En studie kring kulturarv som besöksmål*, Lunds universitet 2007

Grundberg, Jonas, *Kulturarv, turism och regional utveckling*, ETOUR, Östersund, 2002

Harrison, Dick, *En medeltida storstad - historien om Söderköping*, Nordstedts, Stockholm, 2012

Elektroniska källor

IMD, The post-Berlin aftermath, <http://www.imd.org/research/challenges/TC085-09.cfm>. Hämtad: 2014-10-19

Riksantikvarieämbetet, Kulturarv, <http://www.raa.se/kulturarvet/>. Hämtad: 2014-11-03

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/16123/2/gupea_2077_16123_2.txt. Hämtad: 2014-10-19

Söderköpings Gästabud, <http://www.gastabud.se/om-oss/>. Hämtad: 2014-09-19

Söderköping, <http://www.soderkoping.se/kultur-fritid/medeltidscentrum-kulturarv/>. Hämtad: 2014-09-01

Söderköping, <http://www.soderkoping.se/Nyhetslista-startsidan/Barbro-Mellqvist-ny-naringslivssamordnare/>. Hämtad: 2014-09-01

Söderköping, <http://www.visitostergotland.se/sv/soderkoping/artiklar/Personal/>. Hämtad: 2014-09-01

Norstedts, <http://www.norstedts.se/forfattare/Alfabetiskt/H/Dick-Harrison/>. Hämtad: 2014-09-01

Länsstyrelsen, http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/byggnadsvard/Pages/Kulturarvet_som_resurs.aspx. Hämtad: 2014-10-01

Riksantikvarieämbetet, <http://www.raa.se/kulturarvet/>. Hämtad: 2014-09-08

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/turism>. Hämtad: 2014-09-11

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/rep/kulturarvsturism-arbetslivsmuseer-i-tiden>. Hämtad: 2014-09-24

Norrköpings tidningar, <http://www.nt.se/nyheter/soderkoping/rekordbesok-pa-arets-gastabud-10151351.aspx>. Hämtad 2014-11-03

Söderköping, <http://www.soderkoping.se/nyheter/invanare/>. Hämtad: 2014-11-03

Söderköping, <http://www.soderkoping.se/kultur-fritid/soderkopings-historia/fran-forntid-till-nutid/medeltid/>. Hämtad: 2014-10-02

Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/sv/artiklar/Historia-ib/Gota-kanals-historia/> (Hämtad 2014-10-06)

Visit Östergötland, <http://www.visitostergotland.se/sv/soderkoping/Gota-kanal/>. Hämtad: 2014-10-06

Göta kanal, <http://www.gotakanal.se/Gotakanal/artiklar/Historia-ib/Gota-kanal-invigningen-1832/>. Hämtad: 2014-10-06

Söderköpings Gästabud, <http://www.gastabud.se/program/>. Hämtad: 2014-11-03

Söderköping, <http://www.soderkoping.se/Fritid-kultur/Kulturarv/Soderkopings-historia/Medeltiden/>. Hämtad: 2014-11-03

Ylva och Toste, <http://ylvaochtoste.wordpress.com/about/>. Hämtad: 2014-11-11

S:t Ragnhilds Gille, <http://www.stragnhildsgille.se/wordpress/foreningen/>. Hämtad: 2014-11-11

Intervjuer

Mellqvist, Barbro, Stangel Löfvall, Monica; 2014. Intervju 7 april.

Stangel Löfvall, Monica. 2014. E-mail 17 september. <monica.stangel.lofvall@soderkoping.se>.

Amér, Malin. 2014. E-mail 21 februari. <malin.amer@soderkoping.se>.

Ivarsson, Carl-Johan. 2014. E-mail 5 juli. <info@stragnhildsgille.se>.

Harrison, Dick. 2014. E-mail 28 juni. <dick.harrison@hist.lu.se>.

Harrison, Dick. 2014. E-mail 29 september. <dick.harrison@hist.lu.se>.